

Mlaš tednik

KULTURNO-POLITIČNO GLASILO AVSTRIJSKIH SLOVENCEV

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

P. D. B.

LETO XIX. / ŠTEVILKA 2

CELOVEC, DNE 12. JANUARJA 1967

CENA 2.— ŠILINGA

Rusi o Kitajcih

O odnosih med Rusijo in Kitajsko smo v našem listu že večkrat spregovorili. Za boljše razumevanje tega vprašanja moramo rabiti uradne izjave obeh komunističnih strank, uradne izjave obeh komunističnih vlad in govore vodilnih kitajskih in ruskih komunistov. Tako gradivo je veliko vredno, popolno pa ni. Poleg vlad in strank obstajajo še zmeraj narodi, ki se ne držijo zmeraj in natanko tega, kar govorijo stranke in vlade, naj bodo diktature ali svobodne demokracije. Vsak narod živi s stletji, na njegovo življenje vplivajo predvsem veliki dogodki, ki jih ni na pretek niti vsako stletje. Nanj vplivajo seveda tudi notranji odnosi, gospodarsko stanje, stiki s tujino, prirojeni značaj itd. Vse to bi morali bolj upoštevati, kadar presojamo stike med narodi, da po tej poti preskušamo to, kar dojamemo po drugih kanalih.

Ker tega ne delamo, se nam velikokrat pripeti, da premalo pazimo na to, kaj misli navadno ljudstvo. Se nam zdi brez pomena, saj odločajo le tisti, ki „imajo oblast“. Pa ni čisto res. To, kar preprosti narod misli, vpliva tudi na njegove voditelje, tudi takrat, kadar niso prišli do oblasti „po volji naroda“. To velja tudi za komunistične režime, na primer za ruskega.

Ruski narod se zmeraj počuti slabo, kadar misli na tujino. V takih trenutkih se njegove misli zgoščejo na zahodu na Nemčijo, na vzhodu pa na Kitajsko. Nemcev se boji zaradi njihovih sposobnosti. Kitajcev zaradi njihovega števila in zaradi njihove skrivnostne miselnosti.

Kdor je še pod carskim režimom imel priliko, da govori z navadnimi Rusi o Kitajcih, je hitro opazil, da so bili v zadregi, kaj naj bi rekli. Šele počasi so prišli s svojimi mislimi na dan. Prva je bila, da vidijo Rusi v Kitajcih nasprotnike in mor-da celo sovražnike, čisto gotovo pa nevarne tekmece za Sibirijo in srednjo Azijo; pred očmi so jim bile tudi človeške lastnosti, ki jih Rusi nimajo. Kitajci so bili zanje pretirani varčevalci, brezobzirni trgovci, prirodni hinavci, sovražniki lahkega življenja, fanatični zagrizenci v svoj prav, prehudo zaljubljeni v svojo tisočletno kulturo, ki smatra Ruse za na pol barbare itd.

Pri taki ruski sodbi seveda ni bilo mogoče razviti nobenega družabnega življenja med obema rasama. Kjer so se med Rusi pojavili Kitajci, so takoj ustvarili svojo zaprto družbo in iskali stike z Rusi le takrat, kadar so upali na kako korist.

To slabo mnenje o Kitajcih je le še poglobila rusko-japonska vojna. Rusi so videli v Kitajcih prirodne japonske zaveznike, ki jih je le mednarodna politika zadržala, da se niso vmešali v vojno.

Zanimivo je, da Rusi niso menjali svojih pogledov niti sedaj po preteku 50–70 let, čeprav so preživeli dve strašni svetovni vojni in še strašnejšo socialno revolucijo. Tujci, ki so živeli lani v Rusiji in bili v stiku z navadnimi ljudmi, pripovedujejo, da vlada tam isto razpoloženje do Kitajcev, kot je vladalo pod carji. Tudi sedaj prevladuje med Rusi splošno mnenje, da bi bilo zanje veliko bolje, ako bi ne imeli Kitajcev za sosedo. Zato niso mogli razumeti komunistov, ki so se navduševali za kitajski komunizem, dokler sta bila Moskva in Peking še prijetelja. Razumeli so pa Stalina, ki je bil zmeraj nezaupljiv do Mao Tsetunga in njegove tovarišije. V tem pogledu je bil Stalin tipični „ruski človek“, čeprav ni bil ruskega porekla.

Komunistični režim v Kremlju je za vse to dobro vedel. Zato je bil tako dolgo preko vseh mej potrpežljiv s kitajsko bratovščino in jo tolažil, kolikor se je le dalo. Nikoli ni hujskal proti rdečemu kitajskemu nacionalizmu, ker se je bal, da bodo ruski ljudje smatrali tako hujskanje za dokaz, da je njihova sodba o Kitajcih pravilna in da je režim delal napačno, ker je toliko časa pestoval kitajsko politiko.

Kitajski komunisti seveda tega niso razumeli in so smatrali moskovsko politiko za dokaz, kako prav imajo s svojimi napadi na Rusijo.

Sedaj se je seveda vse spremenilo do dna. Ruski

Odkrit upor proti Mao Ce Tungu

Zmerom ostrejši boj za oblast na Kitajskem - Rdeča garda stopnjuje napade na svoje nasprotnike

Boj za oblast med Mao Ce Tungom in njegovimi pomembnimi nasprotniki v kitajskem partijskem vodstvu, kot izgleda, se izprevrča v obsežno medsebojno obračunavanje, ki bo zajelo celo rdečo Kitajsko.

Po večdnevni težki poulični boji v južnokitajskem mestu Nankingu so v nedeljo protirevolucionarni pripadniki rdečkitajskega propagandnega voditelja Tao Čuja dobili oblast v mestu v svoje roke. Londonski tisk, ki je poročal o teh dogodkih, je pisal, da je v spopadih bilo ubitih 54 ljudi, 990 jih je bilo ranjenih in 6000 aretiranih. Hkrati se tudi iz drugih večjih središč kot Šanghaja, Čunkinga, Siana itd, z izjemo Pekinga, prav tako širijo govorice o krvavih obračunavanjih, o pravem bellem terorju in o stotinah žrtev.

Mao Ce Tung in njegov edini namestnik maršal Lin Piao so izginili iz Pekinga neznanu kam. Baje bosta poskusila upor v Šanghaju osebno zadušiti.

Glavni stan varnostne policije v Pekingu so zasedli rdečegardisti in ga zaprli. Delo varnostne policije pa je hkrati prevzel varnostni oddelek državnega sveta, ki uraduje v nekem drugem glavnem stanu.

V ponedeljek so oznanili, da je Mao Ce Tung s 1. januarjem razpustil kitajske sindikate. Namesto njih so sedaj osnovali organizacijo pod naslovom »Zveza revolucionarnih delavcev«, katere naloga je uveljaviti »revolucionarno proletarsko smer«. Vodstvo zveze je podrejeno neposredno Mao Ce Tungu.

Nasprotniki Mao Ce Tunga se imenujejo »Rdeči delavski zbori«, ki so, po vesteh japonskih listov, britanske poročeval-

ne agencije Reuter in jugoslovanske poročevalne agencije Tanjug, javno nastopili v Šanghaju, Nankingu in Kantonu proti Rdeči gardi.

Pekinsko partijsko glasilo »Žen Min Ži Bao« in radio sta pozvala delavce Šanghaja, da se ne pustijo zapeljati od protirevolucionarno-buržujjskih elementov, katere je treba brezobzirno razbiti.

Iz poziva je razvideti, da punt v Šanghaju še ni zadušen. Ob koncu poziva je rečeno: »Bratje rdečih delavskih zborov, poslušajte predsednika Mao Ce Tunga! Ne dajte se še enkrat ogoljufati! Zbudite se in se vrnite na svoja delavska mesta! Povrnite se k edino zveličavni in resnični revolucionarni smeri!« Poziv je končal z besedami in zagotovili, da se nobenemu delavcu v Šanghaju, ki se bo vrnil na delo, ne bo zgodilo nič žalega.

Ta poziv je radio te dni večkrat ponovil. V Kantonu so potniki opazili, da z vlakci pošiljajo na tisoče vojakov v Šanghaj, da bi uničili protirevolucionarno gibanje v tem mestu.

V Pekingu nastanjeni poročevalci menijo, da je Mao Ce Tung še gospodar položaja, a se trenutno nahaja v stiski. Njegov uspeh ali neuspeh pa sedaj zavisi le od tega, ali mu bo obrambni minister maršal Lin Piao ostal zvest. V slučaju, da bi prešel maršal na stran nasprotnikov Maoa, bi bilo konec njegovega vladanja.

Severni Vietnam ni za pogajanja

ZDA: Hanoi ne pravi nič novega

Zadržanje Severnega Vietnama do mirovni-pogajanj se ni prav nič spremenilo. Do tega prepričanja so prišli ameriški izvedenci po izjavah vodilnih severovietnamskih politikov. Cilj teh izjav je zgolj pojačiti pritisk na Združene države Amerike, da bi Amerikanci ustavili brezpogojno bombardiranje Severnega Vietnama.

Severnovietnamski ministrski predsednik Pham Van Dong je pretekli teden v štiriurnem pogovoru z namestnikom glavnega urednika časopisa »New York Times« Salisburjem naštel že znane zahteve Severnega Vietnama za ustavitev sovražnosti in podal program, ki obsega štiri točke: »Te štiri točke pa niso pogoji za začetek mirovni-pogovorov.« Premier Pham Van Dong jih je označil le kot »podlaga« za poravnavo vietnamskega problema.

Ta izjava severnovietnamskega ministrskega predsednika in tiskovna konferenca

režim je moral začeti z ostrimi napadi na kitajske komuniste. Ruski ljudje pa slečejo napade, pobe-rejo z njih komunistično navlako in pravijo, da sedaj Rusija brani svojo narodno stvar pred Kitajsko. So za sedanjost rdečo politiko proti Kitajski, kot bi bili tudi za carsko, ako bi bili carji še na oblasti in se postavili Kitajcem po robu. Zato je ta nova politika ruskih komunistov našla toliko razumevanja med preprostimi Rusi. Vse govori o tem, kaj se godi na Kitajskem.

Tako smo ravno sedaj priča izrednemu pojavu, da ruska javnost podpira na celi črti komunistično politiko napram kitajskim tovarišem in da vidi v njej narodno in ne partijske zadeve. Kaj takega zadnjih 50 let še ni bilo na Ruskem.

Papež Pavel VI. za obnovitev stikov s Kitajsko

Med božjo daritvijo v cerkvi sv. Petra v Rimu je papež Pavel VI. pozval Kitajsko, da bi z njim razpravljala o miru: »Radi bi govorili z onimi, ki danes vladajo Kitajski.«

Papež je izjavil, da je hotel proslaviti 20. obletnico uvedbe katoliške hierarhije na Kitajskem in 40. obletnico posvetitve prvih kitajskih škofov. Izrazil je željo, da bi se obnovili stiki s kitajskim ljudstvom na celini.

Kosigin v Vladivostoku

Sovjetski ministrski predsednik Kosigin je v ponedeljek odpotoval v Vladivostok.

V zadnjem času je več visokih partijskih voditeljev obiskalo različna območja Sovjetske zveze, da bi pojasnili pomen resolucije plenuma centralnega komiteja. Tu gre namreč za sestanke, v katerih seznanjajo partijska vodstva s stališči razširjenega odbora centralnega komiteja in se nanašajo na najnovejše zaostrovanje odnosov na sovjetsko-kitajski meji.

Vladivostok je najvažnejše sovjetsko vojaško in morsko oporišče v vzhodni Sibiriji; je to po trditvah Mao Ce Tunga v prejšnjem stoletju protizakonito Kitajski vzeto pristanišče in priključeno carski Rusiji. To pristanišče služi za odpošiljanje vojnega materiala v Severni Vietnam.

Kiesinger gre v Pariz

Zahodnonemški kancler Kurt Kiesinger bo v petek, 13. januarja, odpotoval v Pariz na dvodnevne pogovore s francoskim predsednikom de Gaulleom. Z njim bo odpotoval tudi zunanji minister Willy Brandt. To bo prvo srečanje zahodnonemškega kanclerja z de Gaulleom.

Tisoč metrov visok plamen

Iz Kalkute v Indiji poročajo, da so tamkajšnje oblasti poslane poziv na pomoč izvedencem za gašenje požarov na svetu. Pomoč potrebujejo pri pogasitvi ogromnega požara na izvirih nafte na območju Sibsa-gara v severnovzhodni Indiji. Do požara je prišlo v četrtek preteklega tedna po eksploziji v globini okoli 400 metrov, ki je stresla vsa naselja 80 kilometrov naokrog. Požar postaja vse hujsi in preti naseljem v oddaljenosti okoli 70 kilometrov. Plamen se dviga v višino tisoč metrov. Okoliške vasi so evakuirali. Sovjetski gasilci, ki so na kraj požara dopotovali pred nekaj dnevi, so brez moči, saj ogenj širi strašno vročino.

U Tantova novoletna poslanica v Združenih narodih

»Prepričan sem, da s ponovnim pozivom za hitro prenehanje vietnamske vojne izražam zaskrbljenost vse večjega števila narodov sveta, ki jih zelo vznemirjajo nepopisna beda in hudo tveganje, ki jih prinaša spopad,« je izjavil glavni tajnik Organizacije združenih narodov U Tant v novoletni poslanici narodom sveta.

Združeni narodi ne morejo sami končati vietnamskega spopada in zato U TANT poudarja dolžnost svetovne organizacije, da opozori voditelje in narode sveta na hude probleme, katerih rešitev zavlačujejo, medtem ko vojna zatemnjuje obzorje in naprej ledeni naše stališče.

Lakota v nekaterih delih sveta je za U Tanta vzrok največje zaskrbljenosti. Lakota že ogroža življenje milijonov ljudi in

čez nekaj let, tako pravi, bo dosegla nepojmljiv obseg, če v svetovnem merilu ne storimo odločnih naporov.

Eno od ključnih mest v U Tantovi poslanici se nanaša na mednarodno sodelovanje. »Noben narod, naj je še tako močan in bogat, ne zadošča več samemu sebi. Medsebojna odvisnost je dejavnik življenjskega pomena v našem svetu. S strpnostjo in razumevanjem moremo položiti temelje trajnemu miru.«

V New Yorku ocenjujejo, da je U Tant svojo novoletno poslanico ob začetku svoje mandatne dobe naslovil vsem, toda največ tistim, katerih moč in stopnja razvitosti moreta najbolj vplivati na dogodke v smeri miru in skladnejših mednarodnih odnosov.

Politični teden

Po svetu . . .

NA KITAJSKEM JE EKSPLODIRALA PETA A-BOMBA

Pekinski radio je uradno sporočil, da je na zahodnih področjih Kitajske v sredo, 28. decembra, eksplodirala peta kitajska atomska bomba. Radio je pripomnil, da gre za »novo zmago Maočetungove misli«.

O eksploziji je že prej poročala ameriška komisija za atomsko energijo, ki je javila, da je bomba eksplodirala v Lop Nor v Sinkiangju, kjer so eksplodirale tudi prve štiri bombe. Komisija je javila, da je bila moč eksplozije več sto kiloton, to je več sto tisoč ton trinitrotoluola (TNT = močno razstrelivo).

Četrta eksplozija atomske bombe je bila 27. oktobra. Prvi atomski poizkus so na Kitajskem napravili 16. oktobra 1964, drugega 14. maja 1965, tretjega pa 9. maja 1966. Četrta bomba je prenašal raketni izstrelak, ki lahko preleti razdaljo od 600 do tisoč kilometrov.

Ko poroča o jedrskem poskusu, pravi agencija Nova Kitajska med drugim: »Uspehi treh jedrskih poskusov, ki jih je napravila Kitajska v letu 1966, predstavljajo hud udarec proti zaroti ameriških imperialistov ter sovjetskih modernih revizionistov, ki so zaman sodelovali, da bi skušali ohraniti svoj jedrski monopol in da bi sabotirali revolucionarno borbo vseh narodov in vsega zatiranega ljudstva. Današnji poskus je velika spodbuda za junaško vietnamsko ljudstvo, ki se bori proti ameriške-mu napadu. Poskus pomeni tudi važen prispevek v obrambi sveta«.

Nova kitajska jedrska eksplozija je v britanskih uradnih krogih vzbudila obžalovanje. Časopisna agencija AFP poroča, da ti krogi menijo, da rdeča Kitajska ne upošteva svetovnega javnega mnenja, ampak nadaljuje jedrske poskuse, ki bodo povečali zastrupljenost ozračja.

Ameriški tednik »U. S. News and World Report« trdi na podlagi japonskih informacij, da Sovjetska zveza krepi svoje vojaške postojanke na meji s Kitajsko. Revija trdi, da je Sovjetska zveza med drugim premestila pet oklepni divizij iz Vzhodne Nemčije na vzhodno področje Sibirije. Po trditvah revije je v sovjetski Aziji sedaj 39 divizij in večina blizu meje z Znanjo Mongolijo in s Kitajsko. Revija dodaja, da sovjetske vojaške priprave vključujejo tudi okrepitev enot, ki jih prevajajo z letali in ki so razmeščene blizu Sinkjanga in Mandžurije, ter opremo sovjetskih sil v Sibiriji z »boljšim orožjem«, vstevši tudi balistične izstrelke za srednjo razdaljo.

Revija pravi, da je na podlagi japonskih informacij na kitajski strani razmeščenih 65 divizij.

FRANCOSKA BILANCA ZA LETO 1966

Ce si predsednik de Gaulle kaj zamisli, potem to navadno ne glede na odpor tudi uresniči. O tem govorijo prenehanje vojne v Alžiriji, sedanja ustavna ureditev v Franciji in tekoča francoska politika. Svoje namene uresničuje z vztrajnostjo generala in z avtoritetno suverenostjo. Kakršen koli je videti v očeh svojih nasprotnikov, mu nedoslednosti pri uresničevanju zamisli le ne more nihče očitati.

Ce bi iskali področje te doslednosti, kjer soglašajo z njim večina njegovih sodržavljani, potem je to vsekakor generalovo vztrajanje pri neodvisnosti Francije. To je smer, katere začetki izvirajo še iz časov druge svetovne vojne, ko se je general po naključju znašel na čelu francoskega odporiškega gibanja. Ko je reševal pred svetom obraz zaslužene Francije, se je boril hkrati tudi proti britanski in ameriški vsiljivosti. V svojih spominih je izrekel Churchill in Roosevelt številna priznanja, a kljub temu jima nikoli ni popolnoma odpustil in pozabil neprijetnosti, ki sta mu jih povzročila s svojim gledanjem na Francijo in na njegovo prizadevanje, da bi obranil pred njima navzočnost Francije v njenih kolonijah.

Prejšnji mesec je dajala Francija zadnje gostoljubje svetu NATO (Atlantska zveza). Sedež tega bloka ne bo več v francoskem glavnem mestu. Francija se je s tem »odolžila« Zdrženim državam Amerike — in kar je še mnogo bolj pomembno — prisilila je zahodne zaveznike, da sprejmejo njene teze o nevzdržnosti Organizacije se-

vernoatlantskega pakta v njegovi sedanji obliki in da popuste v celoti v svoji nedavni vojnouhujskaški politiki proti socialističnim državam.

Nič manj pa ni vznemiril Zahoda nedavni de Gaullov obisk v Sovjetski zvezi. Kot je bilo pričakovati je to novo francosko-sovjetsko sodelovanje kmalu učinkovito vplivalo na mednarodne odnose nasploh. Ni naključje, da je na svojem zadnjem pariškem zasedanju tudi Atlantska zveza morala priznati, da je treba vzpostaviti boljše stike z državami članicami varšavskega sporazuma, ki so že povedale, da so pripravljene odpraviti svojo vojaško organizacijo, če to storijo tudi članice NATO.

Toda kakšen bo nadaljnji potek dogodkov?

Na to vprašanje naj bi odgovorilo leto 1967. Ena od najbolj zanimivih ugank v tem okviru je nedvomno zunanja politika nove bonnske ekipe, ki je v sklopu novih mednarodnih odnosov prav tako napovedala spremembe v odnosih s Sovjetsko zvezo in drugimi socialističnimi deželami.

Francozi štejejo takšen razvoj za svoj uspeh. Čeprav bolj desničarsko krilo opozicije graja izstop Francije iz vojaškoblokovske družine Organizacije severnoatlant-

. . . in pri nas v Avstriji

ZA BOLJŠE SODELOVANJE V POLITIKI

Govor zveznega predsednika

Zvezni predsednik Franz Jonas je pozval v svojem novoletnem govoru, ki ga je imel po radiu in televiziji, vlado in opozicijo, naj se zavedata gotovih nalog, ki jih morata tudi po razpustu koalicije skupno rešiti. K temu pa spada, po mnenju zveznega predsednika, zagotovitev demokratične ustave, denarne, zunanje in državno-obrambne politike, kakor tudi vzpostavitev čistosti in poštenosti v javnem življenju.

Državni poglavar je opozoril na počasnejši razvoj evropske gospodarske porasti, ki opominja tudi Avstrijo nujno na previdnost in prizadevanja, pričujoče gospodarske možnosti izrabiti še bolje kot doslej: »To do sedaj tako izpričano sodelovanje socialnih sodelavcev naj bi bilo za to skupno prizadevanje najboljša ohranitev.«

Pogled preko meja uči dovolj, da nemir in razprtije na svetu ob koncu minulega leta še zmerom niso odstranjene.

Govor zveznega kanclerja

O težkem svetovnem položaju in o neugodnem gospodarskem razvoju pa je govoril na novega leta dan zvezni kancler dr. Josef Klaus. Kancler je po radiu in televiziji naglasil, da je tudi po razsulu koalicije tisto, ki vse državljanke veže, še zmerom močnejše, kot to, kar loči stranke.

V novem letu bo kabinet, tako je dejal vladni vodja, osredotočil vse svoje delo na sledeče naloge: pospeševanje gospodarske porasti, reorganizacija podzavljene industrije, uresničitev načel ljudskega glasovanja radijske reforme, prizadevanje za ureditev razmerja do Evropske gospodarske skupnosti (EWG = EGS), pridobitev novih delovnih mest v osirotelih področjih, pričetek velike reforme davka na plače in dohodninskega davka, nova uredba stanovanjskega gospodarstva, izgradnja družinske izravnave bremen in pravna nova uredba gospodarske dejavnosti javnih uradov.

PROSVETNI MINISTER PIFFL O GLAVNIH NALOGAH V LETU 1967

Šolske gradnje

Težišče avstrijske kulturne politike v letošnjem letu se bo ravnalo po položaju izobrazbe: okrepljeno prizadevanje gradnje šol, ki so nujno potrebne, da bi sprejele čim višje število učencev pod svojo streho.

Z novo uvedbo službenega prava učiteljev visokih šol se mora zagotoviti, da bi mogli tudi najvišjim izobrazbenim zavodom zagotoviti najboljše učitelje. Nadaljnje ustanavljanje visokih šol in fakultet bo prosvetno ministrstvo upoštevalo šele tedaj, če so zanje dani vsi znanstveni pogoji. Končno naj bi dobil tudi raziskovalni svet svojo pravno obliko, kateremu bi dalec pravico nastopati ne le kot razdeljevalec proračunskih sredstev, marveč razvijati tudi daljnosežne dejavnosti.

Kljub povišanju denarnih sredstev za no-

skega pakta ter sodelovanje s Sovjetsko zvezo in drugimi komunističnimi deželami, pa ogromna večina francoskega naroda pozdravlja začetek procesa mednarodnega popuščanja napetosti in vzpostavitev neizbežno drugačnih, realnejših in bolj človekoljubnih mednarodnih odnosov.

BORIS KRAIGHER SE JE SMRTNO PONESREČIL

V sredo, dne 4. januarja, zgodaj zjutraj, se je v prometni nesreči na poti iz Zagreba proti Beogradu smrtno ponesrečil podpredsednik izvršnega sveta, ugledni jugoslovanski in slovenski državnik Boris Kraigher, ki se je s svojima sinovoma Janezom in Markom vračal iz Slovenije v Beograd. V nesreči je izgubil življenje tudi 21-letni Janez, medtem ko so 16-letnega Marka hudo ranjenega prepeljali v bolnišnico v Sremski Mitrovici in ni več v smrtni nevarnosti.

52-letni politik Boris Kraigher je bil od leta 1934 član komunistične partije Jugoslavije. Od leta 1946 pa do 1953 je bil minister za notranje zadeve republike Slovenije, zatem predsednik slovenske vlade in član zveznega izvršnega sveta. Od 1963. leta je bil podpredsednik zveznega izvršnega sveta in predsednik odbora za gospodarstvo.

Boris Kraigher je bil glavni pobudnik nove gospodarske reforme Jugoslavije.

ve gradnje od 280 na 315 milijonov šilingov, pa bo ostalo prav malo za občutno prostorninsko razširitev, je pred kratkim dejal prosvetni minister Piff-Perčević v nekem intervjuju, ker naraščajoči stroški in izdatki ta prerastek povečini pogoltnjejo. Tako bodo potrjena finančna sredstva omogočila le nadaljevanje in dokončati že začete gradnje. Od visokih šol bodo morali končati predvsem gradnje zavodov v Gradcu, Innsbrucku in Leobnu.

Študijska reforma

Brez nove uredbe pravne službe in plač visokošolskim učiteljem pa ne bo možno hitro in najbolj ustrezno zasesti praznih in novih učnih stolic. Sedanji predlogi sveta za visokošolska vprašanja so nekakšna spojitev sistemov, ki so veljali do sedaj v Avstriji, Švici in Zahodni Nemčiji. S tem bi napredovali dosedanji izredni za redne profesorje, nižje kategorije rednih profesorjev pa bi dvignili nekako na višino sedanje pete stopnje in tako ustvarili krepko srednjo plast usposobljenih učnih moči.

Od novih študijskih uredb bi sklenili najprej one za pravne znanosti in za učiteljsko službo na visokih šolah.

Raziskovanje: Nova pravna oblika in koordinacija (uskladitev)

Predvideni novi centralni urad za visokošolsko načrtovanje, katerega končna organizatorična oblika še ni določena, bo svoje delo hitro začel, ker je šele po neoporečni znanstveni potrebi možna nadaljnja gradnja visokih šol. Ker so potrebe po poklicnih višjih šolah velike, jih bodo morali pomnožiti, dalje tudi na visokošolskem poprišču one tehničnih strok in filozofskih fakultet, tukaj posebno za izšolanje fizikov in kemikov, kot tudi profesorjev za splošno izobraževanje višjih šol.

Na področju raziskovanja pripravljajo zakon, je ugotovil prosvetni minister Piff-Perčević, s katerim bi dobil raziskovalni svet ugodnejšo pravno obliko. Prav tako je mišljeno tudi na torišču uporabnega raziskovanja koordiniranje med zavodi različnih področij, da bi na ta način okrepili medsebojno znanje in se izognili nesporazumov.

Na višjih šolah bodo začele jeseni delovati prvokrat nove oblike višje stopnje. Bilo bi ne realistično, če bi pri novih učnih načrtih že v začetku postavili idealne zahteve, za katere še niso dani pogoji, tako na primer dnevno eno uro telovadbe, ko še ni niti telovadnic niti učiteljev. Zato pa hoče prosvetno ministrstvo stvar urediti tako, da bo v sodelovanju z zveznimi deželami ustanovilo štipendijski sklad za učence višjih šol.

Pobude kulturne zunanje politike bodo usmerjene predvsem na avstrijske sosedne dežele. Z Budimpešto se priprave za okrepitev kulturnih odnosov že prej napredovale. Če bo prišla potem kot prva na vrsto Praga ali Beograd, se bo šele videlo. V Atenah naj bi dali arheološkemu zavodu večje možnosti razvoja.

SLOVENC

doma in po svetu

V Ljubljani je umrl dr. Joahim Ražem

Dne 22. decembra lanskega leta je v Ljubljani umrl dr. Joahim Ražem. Rodil se je pred osemdesetimi leti v Bazovici iz stare družine županov. Srednjo šolo je pokojnik končal v Kranju, nakar se je po odsluženju vojaškega roka vpisal na pravno fakulteto v Pragi. Po končani študiji je praktičiral pri tržaškem sodišču, toda 1916 so ga poklicali k vojakom v Gradec. Ob koncu vojne se je vrnil v Trst, postal odvetniški koncipient pri dr. Slaviku star. in 1921. leta odprl svojo odvetniško pisarno. V Trstu pa je dr. Ražem deloval kot odvetnik le do 1930, ko se je zaradi fašizma preselil v Ljubljano.

Dokler je živel v Trstu, se je pokojnik ukvarjal tudi z javnim delom. Bil je v vodstvih društva Edinost, Ljudskega odra in Trgovsko-obrtne zadruge. Bil je eden izmed ustanovnih članov tednika Novice in zadnji tajnik Dramatičnega društva do požiga Narodnega doma.

Marca 1930 se je dr. Joahim Ražem preselil v Ljubljano, kjer je odprl svojo pisarno. V Ljubljani se je poleg v poklicnem delu udeleževal tudi v tedanjih emigrantskih organizacijah. Ko so aprila 1941 fašistične oblasti zasedle Ljubljano, so ga kmalu aretirale in ga internirale najprej v Isernio, nato v Bari in S. Mario di Leuca. Nato je dr. Ražem odšel v severno Afriko in se po vojni vrnil v Ljubljano, kjer je nadaljeval s svojim poklicem, dokler ni odšel v pokoj.

Čeprav je toliko let živel v Ljubljani, ni nikoli pozabil na svoje kraje. Pogosto se je vračal v Bazovico k svojem in med znance. Tudi sedaj, tik pred svojo smrtjo se je pripravljaj na ponoven obisk rodnemu kraju, toda njegove račune je prekrizala smrt, ki ga je ugrabila ženi, hčerki, ki živi v Johannesburgu, in drugim sorodnikom.

40-letnica godbe na pihala

Pred kratkim je godba na pihala v škofji Loki praznovala 40-letnico svojega obstoja. Člani in dolgoletni vodja Ivo Gulič so dobili plaketo za uspešno kulturno delovanje.

Iz Kanade poročajo

V župniji Marije Pomagaj so nedavno priredili slovenski zbori (otroški, mladinski in dekleški) dva koncerta. Dekleški zbor je bil ustanovljen pred dobrim pol letom ter je s svojimi 15 članicami tokrat prvič nastopil.

Program je obsegal 20 pesmi. 18 od teh je bilo novih ter so zbori s prejšnjih koncertov ponovili samo dva. Najzahtevnejši zborovski skladbi sta bili božični motet Pueri concinite in Deep River, stara črna duhovna pesem. Pueri concinite je delo Jakoba Petelina Gallusa ter jo je pel mladinski zbor a capella štiriglasno. Pesem Deep River je pa isti zbor izvedel triglasno. Z izjemo dveh so bile ostale pesmi slovenske narodne ali ponarodele v priredbah Matije Tomca, Emila Adamiča, Luke Kramolca, Franceta Marolta, Petra Liparja, Slavka Miheliča in Tomaža Faganela. Zbore je vodil g. Tone Zrnc, ki je tudi pripravil koncertni program, klavirsko glasbo je izvajala ga. Božena Naughton, posamezne točke sta občinstvu razlagala g. Vilko Čekuta v slovenskem in gđ. Marjetka Šuligoj v angleškem jeziku.

»Izraz« v pripovedništvu Pavla Zidarja

Marija Mitrovič je v zadnjih nekaj letih postala eden izmed najresnejših kritičnih spremljevalcev tako pesniškega kot novejšega proznega ustvarjanja pri Slovencih med Srbohrvati. V reviji »Izraz« je objavila osem strani dolg analitično-kritičen preizkus vsega ustvarjanja Pavla Zidarja.

Podobnega portreta tega pisatelja doslej ne premoremo niti v slovenski književni kritiki. Avtorica izhaja iz sprejemljivih stališč in ugotavlja na konkretnih primerih tisto temeljito bistvo notranje, večinoma moralne angažiranosti tega slovenskega pripovednika, ki med mladimi pri nas zadnje čase posebej privlači srbohrvaški svet. Ob tej priložnosti naj omenimo, da bo v kratkem izšel pri zagrebški založbi »Prosvjeta« njegov roman »Sveti Pavel«.

Slovenski graditelji cerkva v Minnesoti v Združenih državah Amerike

Rev. msgr. Janez Schiffrer, ki sedaj odhaja v pokoj, je v Chisholmu zgradil cerkev sv. Jožefa, katero je okrasil in obogatil s svojimi umetninami umetnik France Gorše. Rev. John Šuštaršič je postavil novo cerkev in župnišče. Rev. France Gaber gradi poleg cerkve še župnišče in šolo. Stanko Dolsina katehetski center, njegov brat Rev. Janez Dolsina je v Nashawaku dokončal graditev nove cerkve, pred tem je pa že dovršil tri cerkve in dve župnišči. Njegov sosed Jože Vovk je tudi postavil novo cerkev v Cooku.

Slovenec izumitelj kombiniranega letala

Že dolgo let si sloviti graditelji letal prizadevajo, da bi zgradili letalo, ki bi vzletelo na čim manjšem prostoru, tako rekoč navpično. Za uporabo takšnega letala bi ne bilo več potrebno graditi velikanskih letališč; saj bi za vzlet in pristajanje takega letala zadostovale mnogo manjše površine. Takšna letala bi ne bila velikega pomena samo za civilni potniški promet, temveč tudi za vojaške namene.

Skoraj neverjetno se glasi, da se je sin majhnega slovenskega naroda uvrstil med izumitelje, ki so na povsem novih konstrukcijskih načelih uspeli zgraditi takšno letalo. Zdaj ga v Ameriki praktično preizkušajo.

Kakor je poročala severnoameriška strokovna revija »Aviation Week and Space Technology« (25. julija 1966), delajo preizkušnje za novim letalskim modelom »ROTAFIX«, ki ga namerava uvesti znano ameriško podjetje za izdelavo potniških čez-oceanskih letal — družba BOEING. Ta družba slovi danes po svojih sodobnih in splošno vpeljanih medcelinskih letalih.

Model in načrte za novi tip letala je napravil inž. te družbe Adrijan Kisovec, ki je svoj izum že patentiral pod imenom »ROTAFIX«. Generalni konstruktor je sin beograjskega Slovenca dr. Vekoslava Kisovca, ki živi zdaj v Mar della Plata v Južni Ameriki in je nedavno obiskal Trst.

Izumitelj je kombiniral letalo z nepremičnimi krili z »rotorjem«, to je z vrtečimi se lopaticami (blades), ki poganjajo helikopter, izum slovitiga Rusa Sikorskega.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

PETEK, 13. januarja, ob 19.30: Hänsel und Gretel (Janko in Metka), opera Engelberta Humperdincka; 9. predstava za F-abonma in GWG-petek; 7. predstava za GWK-petek; 6. predstava za podeželski petkov abonma.

SOBOTA, 14. januarja, ob 19.30: In Weissen Rössl (Pri belem konjičku), opereta Ralpa Benatzkega (štiridesetič); zaključna predstava za Delavsko zbornico.

NEDELJA, 15. januarja, ob 14. uri: Schneeweissen und Rosenrot (Snežna in Žarna), po pravljici bratov Grimm predelala Heide Mautz; poslednji krat; ob 19.30: V gledališču na poskusnem odru v dvorani za vaje: *Andere Sorgen* (Druge skrbi).

TOREK, 17. januarja, ob 10. uri: Janko in Metka, zaključna predstava za učenje.

SREDA, 18. januarja, ob 19.30: Janko in Metka.

ČETRTEK, 19. januarja, ob 19.30: Dubarry, opereta Carla Millöckerja in Thea Mackebena.

Dopis z Dunaja: prof. Marijan Rus

Kvintet (peterospjev) gledaliških zgodb

V našem listu smo zadnjič brali dve zgodbi iz gornjega spisa, in sicer: »Sopranistka in papež«, ter »Altistinja in ogledalo«. Danes z zgodbami nadaljujemo.

Tenorist in Frau Rittmeister

Tenoristi so pripadniki tiste »zoološke« species (vrste, skupine), ki razklada na opernem odru mladostno lice, junaške prsi, okretne kretanje in poskočno hojo. Takole do 40. leta še nekako gre, potem pa je že težava, če se je treba hitro skloniti in pobrati s tal pajčolan, ki je zdrsnil kolegici z okroglih ramen. Lase si počrnijo, če jih še imajo, sicer pa celo v privatnem življenju včasih nosijo perike. Po cestah hitro hodijo, na stopnicah pa večkrat počivajo in se s strahom ozirajo, da tega nihče ne bi opazil. V mladih letih se komaj otresejo ponudb mladih deklet; pozneje se dekleta otresejo njihovih nadležnih predlogov.

Njegovega imena ne smem povedati, ker moj dragi kolega še živi. Dal mu bom torej izmišljeno ime KRAIWALD. Bil je slok, res lep fant, pravi Adonis med našo baritonsko in basovsko debelo zalego. Pel je na žalost bolj močno in zadirčno kot pa lepo in plemenito. Ker pa lepota mladim dekletom ušesa zamaši, niso čule napadnih tonov »nebeškega odposlanca«; nepristranski študenti — te grdobe grde! — so ga krstili za Šrajvalda.

Zaradi svoje lepote je bil poseben pri »Zrelah« ženskah visoko v časteh.

No, in tako je nekoč neka dunajska vdova v najboljših letih (Endsechzigerin!) takole navdušeno trobila gledališkemu vrtarju na uho:

Novo kombinirano letalo, ki se bo lahko dvignilo navpično, bo doseglo hitrost 865 km na uro ter se bo lahko dvignilo 9 kilometrov v višino. (Hitrost navadnih helikopterjev je zelo majhna). Nova konstrukcija »ROTAFIX« pomeni pravo revolucijo v gradnji letal in praktično v potniškem prometu.

Inž. Adrijan Kisovec se je že v mladih letih zanimal za letalstvo. Njegovo jadralno letalo »Košava« je že pred desetimi leti

Nova izdaja dr. Franceta Steleta:

Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih

Mladinska knjiga je pred kratkim sprejela v svoj program novo izdajo »Orisa zgodovine umetnosti pri Slovencih« dr. Franceta Steleta. Za to izdajo je avtor osebno napisal nov uvod. Mladinska knjiga je s tem dejanjem počastila znanstvenikovo 80-letnico. Danes je že štirideset let od prve izdaje, zato ponatis izpričuje vrednost knjige, ki še danes ni izgubila svoje znanstvene vrednosti. Je to prvo delo, ki je pri Slovencih oblikovalo sistematične temelje za znanstveno obravnavanje umetnostno-zgodovinskega gradiva. Dr. Franc Stele se je kot eden izmed slovenske velike trojice iz dunajske šole lotil tega novega dela.

Pisatelj dr. Stele je v svoji knjigi orisal vse, kar je bilo v zgodovini slovenske umetnosti najpomembnejše. Na jasnem si moramo biti, kako je ta knjiga nastajala, kajti doslej smo imeli Slovenci le neznamen del strokovnjakov na tem področju, in da nas je spremljal zmerom očitek razvitejših narodov-sosedov, češ da nimamo

osvojilo svetovno prvenstvo na letalskih tekmah v Londonu ter je s tem tudi povzdignil sloves Jugoslavije v gradnji brez-motornih letal. Inž. Kisovec se je kot inženir najprej zaposlil v tovarni letal »Ikarus« v Zemunu pri Beogradu, vendar se doma ni mogel uveljaviti. (To je navadno usoda vseh izumiteljev). Zato se je pred sedmimi leti izselil v Združene ameriške države. Tam je našel ustrezno mesto pri veliki ameriški družbi »Boeing«, ki se bavi s konstrukcijo potniških letal. Družba namerava nov tip letala »ROTAFIX« izdelovati serijsko. Za izume se zanima tudi poveljstvo vojnega letalstva.

svoje umetnosti in kulturne zgodovine, ki bi v svetu kaj pomenila. Avtor pa je napisal osnovna izhodišča, zanimiva in pomembna tudi danes, ko imamo kot posledico dela dr. Franceta Steleta in dr. Izidorja Cankarja, vrsto uglednih umetnostnih zgodovinarjev, ki so znanstveno obdelovali posamezna poglavja slovenske umetnostne zbirnice.

Ker se je v teku štirideset let marsikaj spremenilo, je avtor vnesel v knjigo gotove spremembe, hkrati pa je slikovno obogatil novo izdajo. Med besedilom so ohranjene odtisnjene slike prve izdaje. Delo ilustrira 146 odtisov in stvarno kazalo.

Z novo izdajo dr. Steletovega »Orisa zgodovine umetnosti pri Slovencih«, se je Mladinska knjiga in Umetnostno-zgodovinsko društvo na lep način oddolžilo človeku in s tem počastilo jubilej Slovenca, čigar ustvarjanje je neprecenljive vrednosti za umetnostno zgodovino slovenskega naroda.

Dovoljeni in nedovoljeni nacionalizem

Papežev molitveni namen za december: da bi ne prevladal duh nacionalizma. Jezuit Fiedler piše k temu v Glasniku Srca Jezusovega (Innsbruck) med drugim:

»Ni krivica, priznavati se k svojemu narodu. Vsak narod ima svojo posebnost, ima svoje prednosti in posebne darove, ki mu jih je dal Stvarnik sam. Kar nas veže z našim narodom, ni samo skupen jezik, marveč tudi skupna kultura, enako čutenje in mišljenje, skupno prenašamo trpljenje in pogosto celo enaka verska prepričanja. Kar pripada celemu narodu, pripada v gotovem smislu tudi vsakemu posamezniku; nad tem se sme vsakdo veseliti in sme biti tudi ponosen na to.

Če pa lastni narod povzdignemo tako visoko, da druge ljudi samo zato zaničujemo, ker pripadajo drugemu narodu ali drugemu plemenu; če kak narod porablja svojo moč in premoč zato, da se bogati na stroške drugih narodov, namesto da bi gospodarsko šibkejšim narodom pomagal; če kak narod zatira kako narodno manjšino in ovira njen prosti razvoj, je to padec v nacionalizem, ki, kakor pravi papež, se je zdelo, da je že premagan. Tu se polagajo klice za nove vojske, zatiranja, preseljevanja in izseljevanja milijonov ljudi.«

Tako pater Fiedler.

2

ljali z njim samo še o okužbah (epidemijah) in to posebno še med predstavo, ko je imel revček že tako dovolj napete živce.

Kar tako mimogrede so v njegovi navzočnosti razpravljali o novi »nalezljivi« bolezni, ki razsaja po mestu. Seveda je hotel siromak natančno vedeti, kako ta bolezen poteka in pa tudi, kako velika je nevarnost okužbe. Lažnivci so mu takole razlagali:

»Bolezen nastopi s hudim glavobolom; bolečine so že v prvi uri posebno v nadsenčnih kosteh nevzdržne. Glava oteče, kosti se širijo, koža se razteza do skrajnosti, dokler se ne raztrga; kosti se razpočijo. Konec je strašen, a na srečo kratkotrajen: možgani izstopijo in možganska kap pretrga nesrečniku v hipu nit življenja. Pravi jo, da je bilo v mestu že prvi dan več kot sto smrtnih žrtev.

Naš pevec je bil našminkan, sicer bi tovariši najbrž opazili, da je prebledel. Med predstavo je bil nervozen, po predstavi tih in zamišljen. Ko si je šminko zbrisal z obraza in odložil prilepljeno brado in težki kostim, si je ogrnil površnik, pozdravil, položil roko na kljuko, na glavo pa klobuk. Nenadoma pa se je vrnil v garderobo do svoje mizice, odložil klobuk, sedel na stol in šepetaje dejal:

»Mene je že zagrabilo!« Ves bled je z dlanmi objemal vročo glavo.

Te grdobe grde so mu namreč namašile papirja v klobuk, da mu je bil premajhen. In siromak je mislil, da se mu širijo senčne kosti.

Srbi pravijo, da junak le enkrat umre, strahopetec pa vsak dan. O operi »Zaljubljen v tri oranže« se opisana bolezen imenuje »hipohondrična melanholija«, umišljena otožnost!

(Dalje prihodnjič)

Sodobni kulturni

portret

Günter Grass

Grass je bil rojen leta 1927 v mestu Gdansk. Tu je preživel svojo mladost.

Druga svetovna vojna je močno posegla v usodo mesta in v Grassovo življenje. Prva vojna leta je preživel še doma, pozneje pa je naravnost iz šole odšel na fronto. Po koncu vojne se je tako kot veliko njegovih rojakov umaknil pred Rdečo armado na zahod. V prvih letih po vojni je živel precej burno življenje. Prehodel je skoraj vsa Zahodno Nemčijo. V boju za obstoj je premenjal vrsto poklicev: bil je poljski delavec, rudar, kamnosek, študiral je kiparstvo na umetnostni akademiji v Düsseldorfu in Berlinu, obenem pa je začel literarno ustvarjati. Po nekaj letih, ki jih je preživel v Parizu, se je stalno naselil v Zahodnem Berlinu, kjer živi še danes.

Pred nekaj leti se je na zahodnonemškem trgu pojavil roman z naslovom »Die Blechtrommel« (Pločevinasti boben). V hipu je zbudil nenavadno veliko zanimanje med občinstvom in literarnimi kritiki; okrog njega je nastalo senzacionalno vzdušje, bralci so se trgali zanj, vsa naklada je bila hitro razprodana in kmalu je bilo jasno, da bo roman dosegel največji komercialni uspeh sezone. Val uspeha se ni ustavil niti na mejah nemškega jezikovnega področja in roman je bil kmalu preveden v vrsto evropskih jezikov.

Z uspehom dela se je zbudilo tudi zanimanje javnosti za njegovega avtorja. Ime Günter Grass kritikom in občinstvu ni bilo popolnoma neznano, saj je dotlej izdal že uspešno pesniško zbirko in napisal nekaj odrskih del, ki so bila uprizorjena v eksperimentalnih gledališčih. Vendar mu je šele prvi roman prinesel pravo literarno slavo. Novela »Katz und Mause« (Mačka in miš) iz leta 1961 in roman »Hundejahre« (Pasja leta, 1963) sta dosegla pri občinstvu skoraj prav tak komercialni uspeh, obenem pa sta potrdila prepričanje, da je Günter Grass velik talent.

Doma so bila mnenja o njegovi umetniški vrednosti močno deljena. Lestvica nasprotujočih si sodb je segala od navdušenega sprejema do odklonitve in moralnega zgražanja nad takim pisanjem. Vendar so se vse te sodbe ujemale v ugotovitvi, da je ta roman eden najbolj nenavadnih pojavov v povojni nemški literaturi. Razpoloženje, ki ga je vzbudil med kritiki, je morda najbolje označil pesnik in kritik Hans Magnus Enzensberger, ko je napisal, da je ta knjiga »...griljaj, s katerim se bodo recenzentje in filologi davili najmanj eno desetletje, preden bo zrel za kanonizacijo ali za na oder v mrtvašnici literarne zgodovine«.

V Grassovih delih je čutiti močan in lahko opazen avtobiografski element. Večina njegovih junakov prehodi vsaj del svoje življenjske poti po stopinjah svojega avtorja. Gdansk je najpomembnejši kraj njegovega umetniškega sveta. Grass je prav zaljubljen v to mesto. Svoje pripovedi navezuje nanj, iz tega izvirajo fotografsko natančni opisi mestnih četrti in naštevaje ulic. To mesto je tista osnovna, neodvisna nosilna plast, ki ostaja ista iz knjige v knjigo. S tega vidika so vsa dosedanja Grassova prozna dela samo odlomki velikega epskega cikla o Gdanku.

V predmestju žive Grassove osebe: mali uradniki, trgovci, učitelji, kmetje, gospodinjje, pred nami se razgrinjajo vsakdanje skrbi malih ljudi, njihovo družinsko in poklicno življenje, prava panorama nemškega malomeščanstva. Vendar je vse to le ozadje. Glavno vlogo v Grassovih delih imajo otroci in mladostniki. Ti njegovi junaki pa so vedno nenavadni ljudje, zaznamovani s posebnostmi, ki jih v resničnem življenju ni mogoče najti, in okoli njih se razpletejo zgodbe, kakršnih nismo vajeni iz tradicionalnega pripovedništva.

Grass se ne spotika namerno ob tabuje, temveč pripoveduje tako, kot da bi jih sploh ne bilo. Meje lepega in grdega, spodobnega in nespodobnega, dovoljenega in nedovoljenega so pri tem zabrisane in Grass je dovolj močan ustvarjalec, da jih zna suvereno prestopati. Zanj ni stvari, ki se je pripoved ne bi smela dotakniti. Tako vedno znova vstopa v prepovedano sfero seksualnosti, gnusa in blasfemije, ne da bi namerno skušal vzbuditi škandal in ne da bi imel količjak slabo vest. Edino, kar ga vodi pri tem, je želja, da bi čim bolj natančno povedal svojo zgodbo in v njej uresničil svojo vizijo sveta.

Mohorjeva knjigarna v Celovcu**PRIPOROČA:**

Knjigo **RAK** — bolezen naših dni. 248 str., vezano. Spisal dr. Jože Žitnik. Nad vse sodobna in potrebna knjiga. Kaj je rak? Kako nastane rak? Kako spoznamo raka? Vrste raka. Kako preprečujemo raka? Kako se rak zdravi? — Ne bojte se te knjige, čeprav se bojite raka. Cena 36.— šil.

IMA NA RAZPOLAGO:

Koleдар Družbe sv. Mohorja v Celovcu za 1967. — Družinsko pratiko za 1967. — Lep namizni koleдар »Družine« s posebnim listom za vsak teden in sliko. — Podobni tedenski koleдар s slikami v žepni obliki. — Stenski koleдар »Našega tednika« in »Naše luči«.

IZREDNO:

Brošura: **Kako se potrkava na zvonove** (Slovenski potrkovavec). Na razpolago je 18 izvodov te edinstvene brošure o edinstveni in zgolj slovenski navadi potrkavanja z zvonovi na Stajerskem, Kranjskem in Primorskem.

ČASTIVCEM ŠKOFA SLOMŠKA:

Na razpolago imamo v manjšem številu naslednje note pesmi za pospeševanje akcije za razglasitev Slomška blaženim:

A. Kosi, Slava, tebi, Slomšek, škof! Partitura za 2 pesmi.

A. Kosi, Slomškova koračnica. Partitura. Boje-Kramolc, Slava Slomšku. Priročnik za Slomškove proslave. 10 Slomških pesmi z notami in 11 pesmi za deklamacije.

PEVOVODJEM IN PEVCEM:

Na razpolago imamo: v manjšem številu partiture skladb:

A. Kosi, Bog na svoj se rod ozril Sv. maša po Meškovem besedilu (1 izvod).

A. Kosi, Prleška koračnica.

A. Kosi, Štiri cerkvene pesmi za šolarske sv. maše.

A. Kosi, 20 nabožnih ljudskih pesmi.

POSREDUJEMO VAM:

Verski list »Družino« iz Ljubljane.

Mladinski list »Ognjišče« iz Kopra in druge liste.

ODKUPIMO — ISČEMO:

Koleдар Družbe sv. Mohorja v Celovcu za leto 1950.

Družba sv. Mohorja v Celovcu
Viktringer Ring 26
9020 Klagenfurt

ŠT. JAKOB V ROŽU

(Naravne nesreče — Pogrebi)

V znamenju katastrof je bilo leto 1966. Novembrska poplava je prizadela mnogim družinam strah in škodo. Močno je narasel potok in drl skozi Vaze in Kot, skozi Gorinčiče in Reko ter se zgubil v Dravi. Voda je podprala bregove, drevje je vseprek padalo v strugo potoka, pota so se pogrezala, mostovi so bili odplavljeni; ljudje so dovažali kamenje in reševali posamezne hiše. Vsekakor je deroča voda odnesla precej zemlje in si razširila strugo. Tudi potok skozi Št. Jakob je prestopil bregove in se zlil po cesti mimo šole ter napolnil nižino južno od ceste. Naraslo je to jezerce in voda je vdrla v prodajalno in delavnico Tončaja Korena, ki je s tem utrpel veliko škodo. Še huje je bilo z občinskim otroškim vrtcem: tam je voda našla odprtino kletnega zidu in poplavlila kletne prostore in zalila tudi peč centralne kurjave. Škoda je velika.

Velika ves je v vsej svoji dolžini bila zalita z vodo potoka. Izprala je na poti velike luknje, da je bil prekinjen vaški promet. Gospod župan si je belil glavo, kako bi zabranil in popravil škodo, na licu mesta si je ogledoval razdejanje v vasi, vaščani pa so ga opazovali iz gostilne in pošiljali sle na občino, češ, škodo bo treba popraviti, pot bo treba zasuti. Včasih so bili manj modri, a bolj pametni: pljunili so v roke in vzajemno popravili škodo! Še preden je kdo višjih prišel ogledovat.

Najsilneje je zdijval podroški potok. Zrušil je zapore elektrarne princa Liechtensteina, podpral pot, pobral mostove, elektrarna stoji na suhem. In ker je izostal električni tok, je morala ukiniti opekarna v Področju svoj obrat in odsluviti svoje delavce in jih odpustiti na prezgodnjo brezposelnost, v kolikor niso našli drugotne

Pri nas na Koroškem

Veselo razpoloženje pri akademskem plesu

6. januarja smo se spet zbrali v kletni dvorani Doma glasbe na plesu slovenskih akademikov, ki je že peta tovrstna prireditel. Kljub izrazito slabim vremenskim prilikam je lepo število prijateljev domače družabnosti sledilo vabilu. Dr. Reginald Vospersnik je v pozdravnem nagovoru imel priliko pozdraviti ravnatelja dvornega svetnika dr. Joška Tischlerja, nadzornika dr. Valentina Inzka, dr. Vinka Zwittera, dr. Pavla Zablattnika ter dr. Mirta Zwittera. Prebral je tudi pismo ministra za promet in podzavljena podjetja dr. Ludwiga Weiša, v katerem pozdravlja minister vse obiskovalce plesa ter želi prireditvi dober uspeh.

Po kulturnem sporedu, ki so ga nudili dijaki 8. b razreda s pesmimi in popevkami, je mladina spet — kot vsako leto — zaplesala polonezo pod spretnim vodstvom plesnega učitelja g. Tachlerja.

Nato je zavladalo v dvorani plesno razpoloženje. Elite-kvartet je igral okrogle in »divje«, tako da je res vsak prišel na svoj račun. Opolnoči, ko so muzikanti izginili, da bi se malo okrepčali, sta nas zabavala Hudl in Opetnik iz 8. b razreda z dvema posrečenima skečema. Vsak, ki je v zgodnjih jutranjih urah zapustil prireditev, je to storil s prijetnim občutkom lepo preživetih ur.

Otvoritveno polonezo, ki so jo plesali dijaki Slovenske gimnazije, je naštudiral plesni učitelj Tachler

Foto: Palliardi

zaposlitve, sevedačasne, da se vrnejo ko bodo peči zopet zagorele. Da je s tem obrat »Rosenbacher Ziegelei« utrpel ogromno škodo, malokdo ve! Koliko kuriva in časa, preden bodo peči zopet na višini potrebne toplote!

Stranski dotok si je izbral novo pot in podpral železniški tir, tračnice so visele v zraku, ves promet je bil ukinjen. Tudi vod železniške elektrarne med Področje in Jesenicami je bil poškodovan, več opor je voda docela podprala. In hiša stare pošte je bila močno ogrožena. Šest strank-družin je trepetalo za svoje stanovanje, začasno so se umaknile iz hiše. Medtem so navozili kamenja in zavarovali breg pred nadaljnjim izpiranjem.

Tudi Drava je našla razpoke in vdrla ter hitro izpirala in odnašala obrežno zemljo na Bistnici pri Ibovniku. Hiša je nad izlivom podroškega potoka v Dravo v nevarni bližini Drave. Ali jo bo OeDK (Avstrijske dravske elektrarne) odkupila in plačala odškodnino? Mladi posestnik Lojzej bi moral vedeti, preden bi začel popravljati in modernizirati veliko poslopje Ibovnikovega doma.

In kakšna iznenadenja prinaša novo leto?

Nenadoma je umrl Alessio Scagnetti (izg. Skanjeti) v Področju. Prepeljali so ga v Celovec, kjer so ga pokopali v soboto, 3. decembra.

Po daljši bolezni je obnemogla Elizabeta Puglnig, tudi v Področju; 2. novembra je izpolnila 91. leto. Pokopali smo jo na domačem pokopališču v nedeljo, 18. decembra.

In še preden se je izteklo leto, se je smrt ponovno oglasila in v mirnem spanju odvedla Ano Gregori v Kotu v 85. letu starosti. Dolgo je trkala sosedo, ki je stregla obema Gregorijevema, preden je mož odpel. In se je oproščal: »Ko pa z mam

tako lepo počivava«, ne da bi zapazil, da mu je žena zaspala za vedno! V soboto, 26. februarja 1966, sta obhajala biserno poroko. Pri omizju je pokojna še prepevala pesmi iz svojih mladih dni, četudi je vnuki niso več razumeli. Sedaj je zapustila moža in odšla, kamor ji bomo sledili vsi. Bilo je na božično vigilijo. Čez praznike je ležala na mrtvaškem odru. Na Stefanovo so se zbrali otroci in otrok otroci: Ana, Joža in Hanzej, Viktor in Jakob, sosedje in sorodniki in jo spremili k cerkvi sv. Jakoba.

Po službi božji — maši zadušnici smo jo položili v družinski grob, duša pa se je srečala s padlim sinom Stefanom, da skupaj godujeta. Neizpolnjena ji je ostala želja, da bi eden sinov postal duhovnik in ob oltarju priporočal njeno dušo božjemu usmiljenju. V nadomestilo si je Bog izbral njeno vnukinjo, da bo kot redovnica, sestra Marta, molila za svojo babico (staro mamo).

Naj počiva v miru. Nas in svoje pa naj priporoča Bogu, da si ohranimo košček njene preproste vernosti!

ŠMIKLAVŽ OB DRAVI

(Huda nesreča)

Na Novem Brdu, ob Baškem jezeru, v šmiklavški fari, živi v lepi družinski skupnosti štiričlanska Kreuzerjeva družina z dvema otrokoma, 9-letnim Reinhardom in triletnim Kristijanom. Pred par leti sta si mlada zakonca ob velikih žrtvah in nedopovedljivi štednji postavila lično novo hišo. Še ni minilo hudo trpljenje ob gradnji novega doma in tudi dolgovi še niso bili poravnani, ko je prišlo nad Kreuzerjevo družino novo trpljenje. Starejši sin Reinhard boleha že od svojega 4. leta za zavrtno levkemijo, belokrvno boleznijo. Zavrtna levkemija, ki se do letošnjega poletja pri

ŠT. VID V PODJUNI

(Pogrebi in predavanje)

V ponedeljek, 5. decembra, je bil pri fari pogreb Marije Jarič, stare Tratnikove matere v Št. Primožu, ki nas je zapustila v 65. letu starosti. Rak na želodcu in jetrih ji je prejel nit življenja.

V nedeljo, dne 11. decembra, je bil pogreb 68-letnega Šimana Kneza iz Mlinč. Od obeh se je poslovil g. župnik z v srce segajočim nagovorom, moški zbor pa z žalostin-kami.

Na kvatno soboto, 17. decembra, pa smo položili v hladni grob vzhajajoče sonce Volinove hiše v Rikarji vasi. Komaj 3 mesece stari prvi sinček Hanzej Sadnikar je zapustil solzno dolino in odšel v zbor angelčkov. Umrli je v celovski bolnici in bil prepeljan domov. Rajnim želimo večni mir, žalujočim sorodnikom pa izrazimo naše toplo sožalje.

V nedeljo, 11. decembra, je imel g. Vinko Zaletel v dvorani pri Voglu predavanje o Čenstohovi ob praznovanju 1000-letnice pokristjanjenja Poljske. Iz predavanja smo spoznali, da je poljski narod kljub »železni zavesi« še zmiraj zelo veren.

Reinhardu ni javljala s kakimi težjimi bolezenskimi znaki, je naenkrat stopila v akutno stanje, tako da se ubogi otrok mora dobesedno vsak dan boriti s smrtjo. Zdravniki v beljaški bolnici se stalno trudijo, da mu vedno z novimi dozami ubrizgajo novo kri. Toda kaj pomaga, ko to zdravljenje z redno novo transfuzijo krvi obdrži tako malo časa, par tednov, včasih samo nekaj dni. Bržko se uporabi ubrizgana kri pa mora, obupana mati prej ko mogoče oskrbeti prevozno sredstvo, in sina hitro odpeljati v beljaško bolnico, k ponovni transfuziji krvi.

Skrbni starši, ki so dobesedno že vse potrošili, da bi ohranili ljubljenu Reinhardu življenje, so doznali, da se je neki

MAŠNO VINO pri Kristijanu BREZNIKU, Celovec, Viktringer StraBe 5, tel. 22 51.

zdravniški kliniki v Ohio v Združenih državah Amerike, posrečilo pripraviti medicament — zdravilo, ki more uspešno zdraviti levkemijo. Toda kaj pomaga, ko pa je zdravilo tako strašno drago, da ga z nekaj tisoč šilingi ne moreš kupiti.

Da bi pomagali ubogi in trpeči družini, so se dobrosrčni Brjani z ostalimi farani ojunčili in nudili prvo pomoč, da se je otvoril pri Hranilnici in posojilnici v Drobavljah ob Baškem jezeru čekovni račun s poštno čekovno številko »145.751« in z naslovom »Pomoč za Reinharda«. Za to se tem potom obračamo tudi na vsa usmiljena srca za čimprejšnjo pomoč, da se otroku reši življenje. Hvaležni smo vsakomur tudi za najmanjšo pomoč. Denarna nakazila se hvaležno sprejemajo na zgoraj omenjeno hranilnico z lastnim čekovnim računom.

Tudi župnijska Karitas in Društvo staršev v Šmiklavžu ob Dravi sta izvedla skupno akcijo, ki je dosegla lepo vsoto čez 5500.— šilingov.

Za Mohorjev dijaški dom je darovala:
Čapernik Pavla, Celovec — 300.— šilingov.
Bog plačaj!

ZA MLADINO IN PROSVETO

Tržaški pisatelj Rebula odgovarja

Za letošnji božič je dopisnik »Novega lista« postavil pisatelju Rebuli nekaj vprašanj, na katera je dal zanimive odgovore. Naj jih nekaj navedemo!

Katera slovenska knjiga letošnjega leta vas je najbolj pritegnila? — »Nevidna fronta« polkovnika Vladimira Vauhnikarja.

Kateri slovenski časopis ste letos najraje prebirali? — Ljubljanski verski list »Družina«.

Ako bi obstajala slovenska narodna nagrada in bi vas vprašali, komu naj jo podelijo, kaj bi rekli? — Rekel bi, da naj jo

dajo patru Ivanu Tomažiču, ki je postavil akademski dom »Korotan« na Dunaju.

Kateri Slovenec se je po vašem mnenju znebil največje bedarije v teku minulega leta? — Josip Vidmar, ko je zapisal, da je kršanstvo samo za »preproste pameti«.

Katere slovenske pisatelje trenutno berete? — Najraje se sučem med »patriarhi«. Prej je bil na vrsti Finžgar. Zdaj jemljem v roke pisatelja Meška: »Vojni spomini«.

Ali je tudi Meško po vaše »patriarh«? — Da. Takrat ko popisuje svoja doživetja.

Ženska enakovredna moškemu?

O tem vprašanju je pred nedavnim razpravljala svetovna zdravstvena organizacija za Evropo. Tu ne gre za vprašanje o enakopravnosti med moškim in žensko, pač o enaki vrednosti na raznih področjih ustvarjalnosti, na raznih področjih dela. Strokovnjak za zdravstvo dela dr. Carvonen je glede tega naslednjega mnenja:

Današnja ženska se s pravico vprašuje, kje je njeno mesto: doma, v pisarni ali tovarni, v brezdelju ali na delu z moškimi?

Ženska je šibkejša od moškega. Toda na raznih delovnih mestih vidimo ženske, ki opravljajo naporna dela. Je »šibkost« posledica dosedanjega razvoja?

V fiziološkem pogledu in na temelju proučevanj je moč mišic pri ženskah šibkejša kot pri moških in po nemških podatkih celo za 53 odst. Prav tako je treba pripomniti, da isti programi vaj dajejo pri ženskah slabše rezultate kot pri moških. Po vajah, v smislu gornjih podatkov, so ženske dosegle komaj 43 odst. v primerjavi s svojimi moškimi kolegi. Hkrati pa obstajajo tudi velike individualne razlike tako med moškimi kot med ženskami in močna ženska in šibak moški nista nikakršna redkost.

Pri istem delu srce ženske bolj naglo bije, pa čeprav zasledimo tudi razlike individualnega značaja. Glede porabe kisika pri delu: po švedskih podatkih ženske v starosti med 20. in 29. letom porabijo 2,23 litra na minuto, medtem ko moški istih let porabi 3,01 litra kisika. Po porabi kisika ženska te starosti ustreza moškemu v starosti od 50 do 65 let. Do pubertetne dobe, kar zadeva porabo kisika, med deklami in dečki ni razlike.

Ženske imajo manjše srce kot moški, kaže pa, da je sposobnost vadbe ista, če upoštevamo začetno stanje. Zanimivo je tudi, da so vrhunski dosežki ženskih olimpijskih prvakov prekašali rezultate, ki jih je dosegla večina moških. Burke n. pr. je pretekel razdaljo 100 m v 12 sekundah leta 1896, leta 1952 pa je Jacksonova pretekla to razdaljo v 11,5 sekunde. Razvoj športskih rekordov žensk, v primerjavi z moškimi rekordi, zaostaja za približno 50 let.

Toliko o telesnih sposobnostih. Kaj pa umske?

V psihološkem pogledu je splošna inteligentnost enaka tako pri ženskah kakor pri

moških in to v nasprotju z zelo razširjenim mnenjem, da obstajajo določene, pa čeprav majhne razlike in so ženske na boljšem od moških glede govora in sposobnosti za učenje jezikov, naglo pisanje, spretnost v uporabi prstov, naglice v opazanju in neposrednem spominu. Moški pa so boljši od žensk, kar se tiče vizualnih sposobnosti, logičnega sklepanja, številčne sposobnosti za tehniko itd.

Razlike obstajajo prav tako v strukturi značaja. Ženske kažejo močnejšo težnjo za skrb o drugih in prepričane so, da je ta njihova skrb potrebna. V večji meri težijo po družbi in so bolj nagnjene k nevrozam. Pri moških pa je bolj izražena težnja po odločnosti, samovolji, ambiciji in kritičnim stališčem.

Splošno vzeto je mišljenje ženske bolj emocionalno in manj razumsko analitično. Ženske so čustveno bolj občutljive, zato manj napadalne in imajo manj tekmovalnega duha kot moški.

Prvi objavljeni slovenski ljubezenski verzi

Poznan je koroški vojvoda in »gospod na Kranjskem« Bernard Španhajm (1202–1256), ki je s svojim knežjim spremstvom spomladi 1227. leta pričakal štajerskega viteza in večjezičnega pesnika Ulricha Lichtensteinskega pri Vratih pri Podkloštru, preoblečenega v Venero in ga pozdravil po slovensko: »Bog vas sprimi, kraljeva Venera!«

S tem dokazana večjezičnost koroškega vojvoda in vladarja na Kranjskem govori, da so tedaj španhajmi težili za tem, kar pravi štajerski kronist Ottokar Geul v začetku 14. stoletja: »Der windische herre windischer rede sol er pflegen« (Gospod Slovencev naj goji govorico Slovencev!).

Južnotirolski pesnik iz 15. stoletja pa nam je zapisal in objavil prve slovenske ljubezenske verze. To je bil Oswald von Wolkenstein (1367–1445). Bil je vitez, svetovni popotnik, pesnik, glasbenik in skladatelj. Zatrjeval je, da zna 10 jezikov. S tremi pesmimi je dokazal, da jih zna sedem, med njimi tudi slovenskega. Ob latinščini, nemščini, italijanščini, francoščini ima tudi slovenščina častno mesto v njegovih pesmih. Ta trubadur je sestavil gornje pesmi v pravi jezikovni mešanici, en verz po nemško, drugega po latinsko, tretjega po slovensko, seveda kakor so ljudje takrat govorili in pisali. Njegova nemščina je pravzaprav bavarsčina, francoščina je bolj provansalsčina, slovenščina je pa tudi bolj starodavna in domača.

V neki pesmi pripoveduje, kako je hodil po svetu. »Francoski, saracenski, katalonski in kastilski, nemški, latinski, slovenski, longobardski, ruski in romanč, kar z desetimi jeziki sem si pomagal, če je bilo treba; pa tudi goslati, bobničiti, bobnati, žvižgati znam...«

V njegovih »mednarodnih« pesmih ni slovenščina nič zapostavljena in to kaže na enakopravnost slovenskega jezika v poznem srednjem veku. Ena teh pesmi se celo po slovensko začneja: »Bog te primi... kaj delaš tu...« Kakih 30 slovenskih besed in misli lahko izluščimo iz teh pesmi: »Jaz sem Tvoj... jaz sem djal... najdobriši

Uspelo mu je

Na pariški podzemski postaji »Opéra« se je zgodilo nekaj zelo čudnega. V poln voz je stopil mlad gospod. Kmalu je privlekel iz žepa volno in pletilke ter se lotil pletenja otroške jopice. Lahko si predstavljamo kakšne opazke in posmehljivi pogledi so leteli nanj od vseh strani. Mladi mož je vse preslišal in pletel mirno dalje. Naslednja dva dni zjutraj je spet vstopil ob isti uri in tudi večina sopotnikov je bilo istih.

Četrty dan pa se je zgodilo nekaj čudnega. Ko je mladi mož izvlekel iz žepa pletilke in volno, je nenadoma še nekdo spravil na dan klobčič volne in igle ter se lotil pletenja nogavice.

Dvanajsti dan so bili »okuženi« s pletenjem »že trije možje in po treh tednih je sedelo v vozu že sedem mož s pletenjem.

Mladi gospod, ki je dal pobudo za pletenje, je dosegel svoj cilj: kot študent psihologije na pariški Sorboni je hotel praktično preskusiti teorijo o posnemanju, ki jo je razvil v svoji diplomski tezi. Popolnoma mu je uspelo!

— V.K.

KAKO SE JE PREDSEDNIK LÜBKE POROČIL

Zena nemškega državnega predsednika, Wilhelmine Lübke je šele zdaj izdala, kako je prišlo do poroke z možem. Gospa Lübkejeva, ki se je pripravljala v Berlinu na poklic študijske svetnice, se je spoznala s kasnejšim možem v planinskem društvu. Odkrila sta, da se oba zanimata za glasbo.

Da bi lahko skupaj muzicirala, sta hotela kupiti rabljene gosli v trgovini s starinami. Nobeden pa ni imel sam dovolj denarja. Zložila sta skupaj prihranke, kupila skupaj violino in bila kmalu nato srečna zakonska dvojica.

● Kmalu bodo začeli graditi 1350 metrov dolg most preko Bospora v Turčiji, ki bo vezal Evropo in Malo Azijo. Most se bo dvigal 87 metrov nad morsk gladino in bo tako eden najvišjih na svetu. Pod njim bodo lahko plule tudi največje ladje iz Črnega morja v Sredozemsko morje. Na mostu bo dvojna avtomobilska cesta in dvotirna železniška proga. Inženirji napovedujejo, da bodo most dogradili v treh letih, stroške bodo pa krili z mostnino.

služba... ker jaz sem preč... kaku moreš... jaz te prašo...«

Njegova pesem »Prošnja za ljubezen« ima slovenske verze: »Na moje srce... in držal dobro... po slovensko peci kruh... mila žena... kar pošacala boš... Tvoja...«

Po raznih znakih sklepamo, da je ta vitez deloval v službi Celjanov in raznih gospodov, ki so vladali tedaj slovenskim deželam od Zilje do madžarskih planjav.

Rešitev problema

Angleški kralj Edvard I. je hotel priključiti pokrajino Wales svoji državi. Poskušal je to doseči s pogajanjem. Zahteve waleških voditeljev so se pa zdele težko izpolnjive. Hoteli so namreč imeti pokrajinskega namestnika, ki se je rodil v Walesu, ki ne razume niti besede angleščine in o katerega življenju ne ve nihče ničesar slabega. Povedali so, da se bodo pokorili le takemu možu.

Pretekla so leta in kralj še ni mogel dobiti namestnika, ki bi ustrejal tem pogojem.

V tem je prišlo leto 1285. Kraljica je bila v blagoslovljenem stanju. Edvard I. jo je prepeljal na neki grad v Wales, kjer je rodila sina.

Po rojstvu je sklical vladar velikaše waleške pokrajine in stopil prednje z otrokom v naročju. Zaklical jim je:

»Tu imate namestnika! Ali morda ne ustreza vašim zahtevam. Poglejte: rodil se je v Walesu, ne razume nobene angleške besede in nihče ne more reči o njem kaj slabega!«

Od takrat dalje ima vsak prvorojenec angleških kraljev naslov »princ Waleški«.

Pri zdravniku

Mati pripelje sinčka k zdravniku. — Zdravnik: »Pokaži jezik!« — Sinček: »Mama, ali osle tudi?«

ZA NAŠE MALE

Jutri prav zarana

Jutri prav zarana pride stara mama;

že ob sedmi uri bo odprla duri.

Osem bo odbila, v peč bo zakurila.

Ko bo že deveta, pricaplja še teta.

Bo deset minila, kavo bo nalila.

Ko enajst bo šteta, kava bo zavreta.

Ko pa poldne udari, kavo ženski stari bosta posrebal.

Fr. Bevč

Ptički pozimi

Čez zimo ostanejo pri nas le ptice stalnice. Godi se jim slabo. Mraz in pomanjkanje hrane jih preženeta v bližino hiš.

Vrane letajo v jatah okoli vasi. Večkrat se zbirajo na gnojščih. Po dvoriščih, ob hlevih in drvarnicah čivkajo vrabci. Če dobijo kure krmo, se kar pomešajo med nje. Z bližnjih dreves pa gledajo strnadi, ščinkavci, sinice, čizki in liščki na predrzne vrabce. Ker pa glad boli, tudi oni sem in tja zletijo po kakšno zrnco. A hitro se spet vrnejo na drevo. Tam zdrobijo in pozobajo svoj plen.

Lepo je, da postavimo ptičkam hišice krmilnice. Živahno je življenje ob polni hišici. Ptičke se sučejo in pobirajo zrna, da ima opazovalec z njimi svoje veselje. Večkrat se pokaže ob krmilnici tudi kaka sranka ali šoja, kak kraljiček ali kak pégam.

Ptičke nam bodo prav hvaležne za našo pomoč. Vigredi bodo pobrale škodljiv mrčes s sadnih dreves in z grmov, vrh tega pa še lepo prepevale.

Pesem nagajivka

Zima, zima bela
vrh gore sedela
in tako je pela,
da bo Mirka vzela,
ker on nič ne dela,
ker on nič se ne uči,
Čaki, čaki, Mirko ti!

O. Župančič

MEH ZA SMEH

Ena iz stare monarhije

Ko je še vladal cesar Franc Jožef, je došel na Dunaj transport madžarskih bikov. En bik pa se je splašil in je oddirjal prav na dvorišče cesarskega dvora. Dunajčani so torej skovali šaljivko: »To je prvi bik, ki je prišel brez protekcije na cesarski dvor!«

Politična glava

Neki politični govornik je pravkar dokončal svoj govor. Navdušeno ploskanje sprejme z lahkim smehljajem. — Naenkrat pa mu iz množice nekdo vrže zeljnato glavo. Govornik se brž zave, hitro pobere zeljnato glavo, jo pokaže zbranim in zakliče: »Eden izmed naših nasprotnikov je zgubil glavo!«

Tudi železniška nesreča

»Si že kdaj videl kako železniško nesrečo?« — »Kaj, videl?« odgovori žvižgovec, »celo doživel sem jo. Nedavno sem se namreč peljal s svojim dekletom in njenim očetom z vlakom. V nekem tunelu, ko je bila tema, sem pomotoma poljubil namesto dekleta — njenega očeta!«

ZA LJUBITELJE GORA

Sim tlbhiškega zdravnika dr. Dolharja, Rafko Dolhar je napisal in izdal lepo knjigo za ljubitelje gora »Pot v planine«. »Za nastanek te knjige gre vsaj trojna zahvala mojemu očetu,« piše v uvodu. »Vcepil mi je ljubezen do slovenske besede. Že kot otrok me je jemal s seboj v gore, kjer sem mogel spoznati njih skrivnosti in njihov čas. Končno sem tudi prvi fotografski aparat dobil od očeta, tako da bralcu razen svoje besede lahko poklonim tudi nekaj planinskih podob.«

Knjiga ima 164 strani in obsega 24 črtic o doživetjih v planinah in ima 18 slikovnih prilog lepot slovenskih gora. Knjigo ima naprodaj tudi Mohorjeva knjigarna v Celovcu.

P ~ I ~ S ~ A ~ N ~ O

B ~ R ~ A ~ N ~ J ~ E

Med polharji na Cerkniškem

Verjetno ta ali oni bravec ne pozna polha (nem. Bilch), ljubke živalce po naših listnatih gozdovih, in da imamo od njega poleg drugih kožuškovinastih izdelkov tudi znane polhovke (nem. Bilchmütze); in njegovo meso je prav tako prava slaščica med divjačino. — Enako je malo znano, da so polhi skoraj najbolj razširjeni po Dolenjskem in Notranjskem, kjer se predel okoli Cerknice pri Rakeku imenuje Cerkniško. Tu se tudi dogaja naša pripoved.

Bravec bo pri tem nekako v duhu preživel jesensko noč (polhe lovijo namreč le v jeseni) med cerkniškimi polharji ob večernem ognju, šegavosti in pristnem dolenjskem cvičku, ob zanimivem pripovedovanju starega, izkušenega polharja Lojzeta.

In kdo je polhar. To je oni, ki hodi lovit polhe — torej na poljši lov, ki se je razvil v pravi ljudski običaj, kateremu je posvetil posebno pozornost celó naš znameniti pripovednik Josip Jurčič v svoji zgodbi „Jesenska noč med slovenskimi polharji“. Zato ne bo odveč, če bomo na kratko seznanili bravec s to lokalno slovensko narodopisno posebnostjo!

Uredništvo

Pojdimo polhe lovit!

Ni bilo treba dvakrat reči...

Noči se že. Sedimo ob ognju v gozdu pod Suhim vrhom. V gostéh smo pri cerkniških domačinih, pri slovečem lovcu in polharju Kržišarjevem Lojzu in pri ostalih.

A najprej pogledjmo, kaj in koga bomo lovili?

Zdaj, ko se lahko odkrito govori, povejmo po pravici: polh je pijanec, požeruh in poležuh. To vedo vsi polharji, pa še res je.

Kržišarjev Lojz pravi: »Polh je pijanec. Če vabo, želod ali hruško, namažeš z žganjem, je hitro v pasti.«

Sloveči lovec in polhar Ponikvarjev Franc iz Dobrépolja pa ima svojo teorijo: »Najhitreje ujamem polha na — Hoffmanove kapljice. Z njimi namažem želod in radovedni poljši smrček ne more kar tako mimo čudne dišave. Pa še bolj mirno gre v smrt.«

Da je polh požeruh, ni dvoma. Žre žir, želod, gabrico, hruške in celo mlade ptičke iz gnezd, kakor da bi bil prava zver, čeprav je v resnici le glodalec, nekakšna v živo veriverico zamaskirana velika miš.

»Polh je podganji stric,« pravijo polharjem tisti, ki jim zavidajo dober lov. Samo z grozovito požrešnostjo se polhu posreči, da do konca oktobra, ko gre spat zimsko spanje, kar zacvete v maščobi.

V spanju pa sploh nima tekmeča. Zvit v svitek in ves otrpel spi od oktobra do konca aprila — tedaj šest do sedem mesecev v letu. Tudi ves ljubi beli dan poleti in jeseni prespi. Šele v temi steče na pašo.

»Glis glis« se reče po latinsko navadnemu polhu. Glis glis — tako tudi mrmrajo, cviliijo in godejo cele noči, ko v veselju družbi neznansko spretno skačejo po drevesnih krošnjah. Valvasor je sam verjel, kar je zapisal: »Pravijo za trdno, da polhe vrag goni na pašo.«

V jeseni se polhom dlaka vsa nagosti. V dupla ali pa v poljšje (luknje, v katerih se polhi skrivajo in spé) pod zemljo si nanosijo zalogo živil, nato otrpnejo; seveda, če se jim to posreči. Polha namreč ne preganjajo samo kune, podlasice, sove, ampak tudi polharji. Vsi zaradi slastne pečenke, le nekateri polharji še vedno tudi zavoljo lepega kožuščka in poljšje masti, ki da celi rane ter lajša revmo. Polh se torej s smrtjo dobro odkupi za vse grehe, ki jih je bil zagrešil v življenju.

Polharji za zdaj še nimajo latinskega imena. Sta pa dve podvrsti: pravi polhar in pa nedeljski ali reakcijski polhar. Prvi izumirajo, drugih je vsako jesen več.

Noč med gostoljubnimi, šegavimi cerkniškimi polharji je samosvoje doživetje. V

Gorazd Gosposvetski

Dekliško okno

Cipkasta pena
snežinkasto čiste beline
kot slap mesečine
in tik pred njo
štrikotno oko:
zenica steklena.

tole: »Pa zato, ker ste vi, mestni, nekam romantični, siti asfalta in hrupa, ker vam telesa terjajo več gibanja.

»Včasih pa smo prepolhali vse dolge jesenske noči od male maše (8. septembra) do sv. Simona (28. oktobra), zato da bi zaslužili kak dinarček,« pravi Lojz.

»Tisti čas tovarn še ni bilo veliko, na polju in v gozdu pa jeseni le še malo dela. Edini zaslužek je bil tedaj prodaja poljšjih kož. Ognjev ponavadi nismo kurili vse do polnoči, da se ne bi polenili. Gorje polharju, ki je v gozdu zaspal! Tovariši so ga osramotili in mu med spanjem pobrali vse nalovljene polhe. Dostikrat se tak polhar jutraj sploh ni vrnil v vas, ampak je dan prebil v gozdu. Priti s polhanja brez polhov — takemu bi se vsa vas smejala.«

Ali pa tisto, kako je Lojz razložil, zakaj polhov ni več toliko, ko njega dni.

»Včasih je drdralo po drevesnih krošnjah zares toliko teh sivih stricov, da bi človek kar verjel, kako jih vrag goni na pašo. Tudi po sto in več si jih v eni noči ujel na osemdeset pasti.«

Mi smo to noč na osemindvajset pasti ujeli triindvajset polhov in to je Lojz ocenil za kar lep uspeh. A poslušajmo ga naprej!

Med poko zastora tih cvet
kot kaplja srčne krvi,
ljubeče ujet
v zelene dlani...
Vsak večer prej, ko se zagrne
v vilinsko beli puh
po smrečju dišečih opranih rjuh,
utrga s poljubom cvetu poljub,
oblita od mesečine srebrne, —
kot pečat na svoj up,
na svojo deklško skrivnost,
na rdeče cvetočo sladkost,
ki v srčni tihoti čaka
ženinovega koraka...

»Takrat so bile polšine še največkrat v starih, debelih bukvah. V njih je živel tudi po petdeset, šestdeset polhov. Zdaj pa so se novodobnim gozdarjem zamerili stari votli bukovi trši, polni žira. Najprej z »amerikankami«, potlej pa z motornimi žagami so vse požagali. Polhi pa so ostali brez »stolpnice« in »supermarketov«. Hočeš nočes so si začeli polšine kopati v zemljo. V njih zdaj živi največ po dvajset, trideset polhov...«

Vprašali smo ga: »Stric, kateri polh pa je najbolj okusen?«

»Najbolj tisti, ki se največ smukajo po leskovem grmovju in jedo lešnike. Okusni so — no, pa saj boste sami poskusili — tudi tile naši, ki se hranijo z bukovim ži-

rom. Polhi iz hrastovih gozdov pa imajo zaradi želoda nekoliko grenak priokus.«

Izmenoma smo hodili trije, štirje »polharji« z Lojzom ali Danilom pregledovat, če se je kaj ujelo v pasti. Pri tem smo si svetili z baterijami. Na enem teh obhodov nam je Lojz povedal, kako je včasih hodil pregledovat pasti brez vsake luči. »Nekoč se takole sklonim k železni pasti. Ravno hočem potipati, ko zaslišim ostro sikanje: kss, kss, kss. Noge so se mi zašibile od strahu. V pasti je tičal gad. Od takrat naprej nikdar več nisem lovil brez luči.«

Ob ognju smo pekli v žerjavici krompir in koruzo po stari polharski navadi, po navadah nedeljskih polharjev pa različne. Na dolge ošpičene leskove šibe nam jih je natikal »glavni kuhar« Tone prav vneto smo jih tiščali nad žerjavico. Med nami je pobožno romala iz rok v roke pletenka s pristnim cvičkom. Tako nas je od zunaj grel ogenj, od znotraj pa ta zlahtni sad dolenjske dežele. Ko se je začelo svitati, sta Danilo in Lojz spretno odrli nalovljene polhe in priznati moramo, da so nam izredno šli v tek. A tudi vam bi šli! Zato pojdite na Notranjsko, v Gorjance ali na Kočevsko! Ne bo vam žal.

B. F.

Za dobro voljo

»Rada bi vedela, od koga je moja hči podedovala tako hud jezik! Od mene na noben način ne!« se huduje mati Hribarica. — »Imaš prav,« ji potrdi njen mož; »ti še imaš svojega!«

Rudi: »Bobi, od kod pa imaš tako lepo sprehajalno palico? Zares, prav odlična je.« — Bobi: »Imaš prav; a na žalost mi je nekoliko predolga.« — Rudi: »Nič zato! Odreži jo nekoliko!« — Bobi: »To sem hotel že sam, a mi je žal za tako dragoceni slo-nokošeni ročaj!« — Rudi: »Odreži jo vendar spodaj!« — Bobi: »Na žalost ne morem; saj mi je vendar zgoraj predolga!«

Med svojim predavanjem je profesor opazil, da je ena od visokošolk zaspala. Da bi se zdamila, je parkrat obzirno zakašljaj, a vse zaman. Ker mu je bilo njeno dremanje končno le preneumno, je zavpil: »Gospodična slušateljica! Zaradi mene lahko spite, kjerkoli hočete, le pri meni ne!«

Mlada mamica sedi za klavirjem in igra občuteno in s precejšnjo energijo Lisztovo rapsodijo. Ko konča, vpraša nadobudnega šestletnega sinčka: »No, kako ti je glasba dopadla?« — »Kar lepe melodije! Toda zdi se mi,« pri tem je usmeril svoj pogled na pedal pod klavirjem, »da si mu dala preveč plina!«

Spomini TRATNIKOVEGA OČETA

Spet nazaj domov

Pri Mlinarju se je mladi nekako v tem času oženil, jaz pa sem »bandral« spet nazaj k Tratniku; to tudi zato, ker se je šel moj starejši brat Tevž učiti za mizarja v Beljak, sestra pa šivat. Vsakih 14 dni smo nesli bratu perilo in malico v mesto, takrat seveda še peš. Pot je bila do Drobovelj zelo slaba, od tam pa, skozi Dobravo, je peljala že nekoliko boljša pot. Ravno tega gozda pa sem se zmeraj bal, ker so stari pripovedovali, koliko ljudi je bilo tukaj že napadenih. Včasih me je spremljal tudi mlajši brat; ob takih prilikah sva grede kakšno »pogruhtala«, posebno ob Baškem jezeru. Nekoč se po jezeru pripelje neka ženska, menda s Korna, pusti čoln na obrežju in gre v hišo. Midva sva seveda takoj bila pri čolnu. Imel je dolgo verigo; brat se usede vanj in jaz ga odrinem, trdno držeč verigo v roki, ter ga potegnem spet nazaj.

Nato sem se seveda tudi jaz hotel voziti, zato sva zamenjala vlogi. Parkrat je šlo v redu, naenkrat pa mu veriga uide iz rok in ladjica se zapelje z menoj vred na globoko. Hotel sem veslati, a čoln je šel zmčraj le v krogu in stalno bolj na globoko. Brat se je na bregu začel jokati ter končno zbežal, jaz pa sem še nekaj časa plesal po

vodi; končno se mi je le posrečilo, da sem spravil čoln do brega, vendar dobrih 100 m od kraja, kjer sva ga dobila, in hitro pobral najine reči ter jo pobrisal, še preden me je kdo zapazil.

Živinski sejem v Beljaku

Prej so bili v Beljaku vsako leto živinski sejmi ali jarmarki. Ker smo prodajali vso plemensko živino le na teh sejmih, je oče tudi mene vzel parkrat s seboj, da sem jo gonil. Prišli so tja tudi mešetarji iz Tirolske in Solnograda: če so se ti pojavili, je bilo povečini vse prodano; če pa teh ni bilo, je bil semenj bolj slab.

Enega teh mešetarjev mi je oče pokazal. Rekli so mu »ta smrkavi Jokl«; podoben je bil bolj postopaču; ker za nos nikdar ni rabil žepnega robca, so se mu rokavi lepo »svetili«. Okrog vratu je nosil staro usnjeno malho. Ta je šel samo parkrat okrog živine, si jo temeljito ogledal, povprašal po ceni in že kupil kos za kosom. Dal jih je pripeljati do poldneva v gostilno, kjer je kupnino takoj izplačal, in jih pustil naložiti na vlak.

V neki gostilni natakarcica tega Joklna ni poznala. Ko je naročil jedajo in pijačo, ga je vprašala, če ima dro kaj denarja; ta je samo prikimal in hotel plačati s tisočakom. Kako je pri tem obstrmela, saj mu niti ni mogla menjati! Tudi drugih kupcev je prišlo iz gornje Koroške. Ti so kupovali živino največ za pašo na planinah, pa tudi domačinom se je nekaj prodalo.

To je bilo prerokanja, preden so se »zglahalci!

Po vola pod Osojščico...

Naša okolica ima samo planino Borovščico, ki leži med Veliko in Malo Jepo; na njej se je moglo preživljati samo nekaj živine in še to samo za kratek čas. Zato so jemali v našem planine na Štajerskem. Ze praded je imel tako planino v najemu in sicer na Würflu v Nizkih Turah. Na polmlad je vzel s seboj do 30 živinčet ter jih gnal čez Beljak, Trg in nato še čez Ture, septembra pa je šel spet ponje. Živina se je tam zelo dobro opomogla. Nemci so rekli pradedu Drotnik, namesto Tratnik, na kar je bil zelo ponosen.

Pozneje, ko je bilo severno za Trgom prodanih veliko kmetij na dražbi, je kupil tudi sosed Hajnžele neko planino in kmetijo v Innerteuchnu po zelo nizki ceni, tako da se mu ni zdelo potrebno, da bi si jo šel ogledat. Tja je dal tudi moj oče na pašo dva vola. Na jesen so prignali domov vola ravno take barve. Rada sta šla v hlev, a ko jih je hotel oče zapreči, nista znala voziti. Izkazalo se je, da vola nista naša, ampak nekega kmeta iz Smiklavža na Dravi.

Zdaj so pa poslali mene, da moram iti vola iskat. Bil sem star 13 let in to jesen oproščen šole. V Innerteuchen sem se peljal s Hajnželnovim voznikom, ki je šel tja po hlode. Bilo je zanimivo; v gostilni »pri Ježu« v Trebinju sva južinala, nato sva

se peljala skoz Klamm in Arriach; tukaj sem moral odpirati in spet zapirati lese pri vsaki hiši; do večera sva prišla do pd Meigerla, kjer je gospodinjala domačinka Prosenova Neža; sem je bil namenjen tudi voznik. Bila je velika, lesena hiša; samo kuhinja je bila zidana, sredi nje pa veliko odprto ognjišče. V tej kuhinji je potekalo vse življenje. Voznik je naložil še zvečer hlode, spala pa sva v mali leseni sobi.

Ko se je zdanilo, sem šel na senčno stran doline k hiši pd. Adelbrecht. Stala je samo še koča za pastirja, vse drugo je prej pogorelo in nihče ni pozidal. Pastir me ni bil preveč vesel, pa se je vendar spravil z menoj iskat vola. Hodila sva več ur, preden sva jih našla; ko se je že večerilo, sem ju prignal srečno do Meigerla.

Drugo jutro sem se pridružil staremu Ilču s Kopanja pod Jepo, ki je isti dan gnal žrebe domov. Spet je šlo skoz nešteto les, ki sem jih odpiral in zapiral, do mra-ka pa sva vendarle prišla do Perave pri Beljaku, kjer me je že čakal oče. Tudi po Ilča je prišel njegov sin s konjem. Pri gostilni Deučele je imel oče še nekaj opraviti, zato je rekel Ilčevemu fantu, naj nekoliko pazi na vola. Meni pa je kupil »pražnje« (pljučka v obari) za večerjo. Ko sem pojedel, sva pohitela za fantom. V Ziljskem logu pa se zadere za nama neko živinčec; ko pogledava, zapaziva, da sta naša vola. Fant je namreč, ko je prišel v gozd, pustil vola in s konjem zdirjal naprej. Midva pa bi kmalu spet brez volov prišla domov.

(Dalje prihodnjič)

IZ ZDRAVNIŠKE ZNANOSTI:

Dolga, tvegana pot do zdravila

Nič posebnega si ne misli človek, ki vzame drobnost tableto ali barvasto kroglico in jo poplakne s kozarcem vode. Morda ga spreleti upanje, da ne bo treba predolgo čakati na zaželeni učinek. Navsezadnje zdravnik, ki je napisal recept, pozna sestavo zdravila in tudi ve, da bo ublažilo bolečino ali odpravilo nevšečnost. Preprosta reč, samo — ali smo že pomislili na dolgo pot od prvega znanstvenega poskusa in na čas do tistega trenutka, ko nam v lekarni postrežejo z bolj ali manj učinkovitim, vsekakor pa vestno preverjenim zdravilom?

Raziskovalci v farmacevtskih laboratorijih govorijo o povprečnem razmerju 1:3.000; to se pravi, da je med tri tisoč spojinami drugače pridobljenimi snovmi le ena dejansko uporabna kot zdravilo. Ta ali oni novi preparat je sad dela in poskusov, pri katerih strokovnjaki spreminjajo ali nadalje razvijajo snovi, katerih sestavo, lastnosti in učinek že dobro poznajo.

Nekaj primerov: sulfamidov so preizkusili kakih 10.000, v sodobnem zdravilstvu jih je v rabi približno sto; pri raznih pomirjevalnih sredstvih znaša razmerje 2.500:50, pri penicilinih pa 12.000:12. Še manj ugoden je verjetnostni račun pri načrtnem iskanju snovi oziroma sredstva, ki učinkuje na povsem določen virus; razmerje se lahko razširi celo do 1:100.000. Predstavljajmo si: med 50 do 100 tisoč pridobljenimi, razčlenjenimi in preizkušenimi snovmi lahko pričakujejo farmacevtski raziskovalci v povprečju eno samo, ki bo preskočila vse ovire na dolgi poti v lekarno, kjer bo postala zdravilo.

Po dveh letih in pol raziskovalnega dela je skupina 55 ameriških znanstvenikov pridobila nov, večstransko uporaben antibiotik. Na laboratorijskih mizah se je zvrstilo okoli 6.000 vzorcev zemlje z vseh koncev sveta. V njih so odkrili skoraj 100.000 kultur (glivic, plesni); med le-timi jih je bilo komaj 76 z antibiotskimi lastnostmi. In končno: vse to delo in napore 55 izkušenih raziskovalcev z bogatim znanjem je kronal nov antibiotik, imeniten sicer in večstransko učinkovit, vendar navsezadnje eno samo novo ime na seznamu sodobnih zdravil proti virusnim boleznim.

Vsaka nova snov, uporabna kot sredstvo proti boleznim, zahteva povprečno 58.000 ur dela (raizkave, poskusi, pregledi, preizkušnja), v delovno mesto vsakega svo-

jega znanstvenika vloži farmacevtska industrija po svetu 24–70 tisoč dolarjev. Ob takih številkah je drobcena tableta ali pa prozorna vsebina injekcijske igle vredna že kar spoštljivega pogleda, mar ne?

Snov, ki učinkuje, seveda še zdaleč ni novo zdravilo. Vrstijo se zamudni in dragi poskusi na živalih, ki jim občutljivi aparati nadzorujejo organe (živčevje, srce, žleze), šele po uspešnem zaključku vsega tega se začne klinična preizkušnja. V nasprotju z bližnjo preteklostjo gre zdaj znanstvenikom predvsem za odgovor na vprašanje, ali in v kolikšnem obsegu nastopajo škodljivi pojavi, stranski učinki itd. Vsak resnejši pomislek v tej zvezi pomeni, da so bili zaman čas, sredstva in ves vložen trud. V primeru uspeha se začne proizvodnja, hkrati pa morajo izčrpni, z dokumenti podprti strokovni prikazi utreti novemu zdravilu pot v lekarno in do tistih, ki skrbijo za naše zdravje.

T. O.

Damske, moške in otroške

PLAŠČE

za zimo v strokovni

trgovini **V. TARMANN**

Klagenfurt, Völkermarkerstraße 16
telefon. 52-76

Moderno hišno gospodinjstvo (štiri osebe) išče zanesljivo, pošteno gospodinjstvo pomočnico s kuhinjskim znanjem za takojšnji nastop službe. Plača po pogodbi.

Vprašati na tel. št. 04762/2502, ali pismeno na Josef Oberlechner, Holzindustrie, Postfach 1, 9800 Spittal an der Drau.

Avstrijska televizija

PETEK, 13. januarja: 10.00 Naši krkoni — 11.03 Moja melodija IV. Prenos iz Grindelwolda: Mednarodno smučanje žensk v smuku — 18.30 Poročila — 18.35 Kmečki pregled — 19.00 Trg ob koncu tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Gola resnica, kriminalna komedija — 22.05 Večerna poročila in v žarometu „Sedem dni svetovnih dogodkov.

SOBOTA, 14. januarja: 12.50 Poročila — 12.55 Prenos iz Wengena: Mednarodno tekmovanje za moške v smuku — 17.00 Poročila — 17.03 Za družino: Pri cvetličnem doktorju — 18.30 Plesni tečaj z zakoncem Fern — 18.40 Kaj vidimo novega? S Heinzom Conradom — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prenos iz Raimundtheatra: „Bengalični ogenj“, glasbena komedija — 22.50 Čas v sliki — 23.10 „Perzijske hijene, film divjega zapada.

NEDELJA, 15. januarja: 9.50 Kratka poročila — 9.55 Prenos iz Wengena: Mednarodno smučarsko tekmovanje; slalom za moške — 17.00 Kratka poročila — 17.03 Za otroke od 11. leta dalje — 17.25 Mladinski svet — 17.55 Saltkrakan. Počitnice na Vranjem otoku — 18.20 Lahko noč oddaja za otroke — 18.25 Za družino: „Šah za vse — 19.00 Oddaja televizijskega direktorja — 19.30 Aktualni športni pregled — 19.50 1. večerna poročila — 20.00 Prenos nemške televizije: „Prepovedana dečela, drama Denkerja — 21.40 2. večerna poročila — 21.50 Prenos iz Wengena: Mednarodno smučanje za moške.

PONEDELJEK, 16. januarja: 18.30 Kratka poročila — 18.35 Francoščina pri vas doma: tečaj francoskega jezika — 19.00 Neznani svet: Onemoy, trdnjava pred bambusovim zastorom — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki s športom — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 77-Sunset-strip, 2. nadaljevanje; vloga za Rexa Randolpha — 21.05 Sport v ponedeljek — 22.05 Čas v sliki.

TOREK, 17. januarja: 18.30 Kratka poročila — 18.35 Tečaj angleškega jezika — 19.00 Smučarski hudič; smučarski film Luiggija Bära — 19.13 Mathias Wicman pripoveduje — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Gilbert-Becand predstava — 21.15 Obzorja, naznanila, poizvedovanja, razgledi — 22.00 Čas v sliki.

SREDA, 18. januarja: 10.00 Televizija v šoli: Kaj lahko postanem — 11.00 Program za delavce: kratka poročila — 11.03 77-Sunset-strip — 11.50 Gilbert-Becand predstava — 12.55 Prenos iz Schrunsa: Mednarodno smučanje za ženske v smuku — 17.00 Kratka poročila — 17.03 Za otroke od 5. leta dalje:

ZAHVALA

Vsem prijateljem in znancem, ki so v tako obilnem številu prišli od blizu in daleč in spremili našega moža, očeta, brata, strica in svaka, gospoda

dipl. trg. Adolfa Piceja

na njegovi zadnji poti, molili zanj in nam v težkih dneh stali ob strani, se iskreno zahvaljujemo.

Posebna zahvala častiti duhovščini, zastopstvu deželne finančne direkcije in cerkvenemu pevskemu zboru.

Za vse na ta ali drugi način izraženo sočutje, tudi za tolažilne besede na grobu in za spomin v molitvi prisrčen Bog plačaj!

Š m i h e l pri Pliberku, 4. jan. 1967

IVANKA PICEJ,

v imenu vseh žalujočih sorodnikov.

Listamo po slikanici — 17.25 Smola za lisice — sreča za gosi — 18.10 Lahko noč oddaja za otroke — 18.30 Kratka poročila — 18.35 Francoščina pri vas doma; tečaj francoskega jezika — 19.00 Prizori iz Avstrije — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 „Tatovi so tudi ljudje“, lopovska komedija — 21.45 Mestni pogovori; razpravljanje občinstva — 22.55 Prenos iz Schrunsa: Mednarodno smučarsko tekmovanje v smuku za ženske — 23.15 Čas v sliki.

ČETRTEK, 19. januarja: 11.00 Televizija v šoli: Kratka poročila — 11.03 Tečaj angleškega jezika — 12.00 Jazz orkester — 12.55 Prenos iz Schrunsa: Mednarodno smučarsko tekmovanje za ženske v slalomu — 18.30 Kratka poročila — 18.35 Tečaj italijanskega jezika za začetnike — 19.00 Športni kalejdoskop — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Veliko gledališče sveta. Skupna oddaja ORF, SRG in ZDF: „Povelje“, televizijska igra — 21.45 Čas v sliki — 22.05 Ljudje; 8. nadaljevanje: Zivljenjski igralci.

ZANIMIVOSTI IZ TUJIH DEŽEL:

Vpliv poletne vročine na prirejo jajc

Gnezda iz žice

Če je toplotna izolacija v kokošnjakih slaba ali je sploh ni, postane v kokošnjaku zelo vroče in to je slabo za prirejo. Najbolj se to pozna na lupini. Lupina jajc je v vročih dneh tanjša kakor pa v času, ko ni prevroče. Žal pa v borbi proti tanki lupini v poletnem času nimamo povsem ustreznega sredstva. Edini način je v tem, da povečamo količino kalcija (apna) v obroku. To pa dosežemo s tem, da v krmni mešanici povečamo količino ribje moke.

Prvo, na kar moramo paziti, je to, da zagotovimo živalim dovolj velike količine krme. Če je količina hrane manjša, tedaj morajo biti hranljive vrednosti krmne mešanice večje. S tem lahko vsaj delno zagotovimo običajno kakovost jajc in trdnost lupine. Najbolje bi bilo, da bi perutninarji sami znali določiti količino krme in skladno urediti njeno kakovost.

Pred leti so smatrali, da je edina uspešna mešanica krme v poletnih dneh ta, da običajni krmi primešajo poleti manj žitaric in to okoli 50 kg manj na 1000 kg mešanice. Dvomimo, da bi to ugodno učinkovalo in bi bilo gospodarno. V vročih dneh je najbolje po možnosti shladiti kokošnjak, obrok hrane pa količinsko zvišati.

Krmljenje z visokokalorično (izdatno) krmo je drago in se ne splača poleti samo zato, da bi povečali prirejo jajc in kakovost lupine. Rejci se lahko zavarujejo pred škodo od krhkosti jajc tako, da z največjo pazljivostjo zbirajo in prevažajo jajca. Zelo važno pa je hitro hlajenje jajc v vročih dneh.

Bolj kot vprašanje prehrane v vročih dneh je pereče oskrbovanje kokoši z vodo. Potreba po vodi se zveča v času, ko se poletna vročina hitro dvigne. Zato morajo biti napajališča prav skrbno in vsestransko urejena. Vsaka žival mora imeti v vročini dovolj vode, kadarkoli začuti potrebo po njej.

PETEK, 20. januarja 1967: 10.00 Televizija v šoli: The Vital Link — 11.00 Program za delavce: Kratka poročila — 11.03 Kolo — 18.30 Kratka poročila — 18.35 Kraljica instrumentov: Slavne orgle — 19.00 Kuhinja v televiziji: domača žolca; servira kuhinjski vodja Ernst Faseth — 19.23 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Weana Leut — Weana Freud (IV. nadaljevanje) — 21.40 Večerna poročila in v žarometu „Sedem dni svetovnih dogodkov“ — 22.10 Kirurgija v napredku; filmsko poročilo.

RADIO CELOVEC

Slovenske oddaje

NEDELJA, 15. 1.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 16. 1.: 14.15 Poročila, vreme, objave, pregled sporeda. Za našo vas. Beremo za vas — 29. (J. Jurčič: Deseti brat). — 18.15 Dober večer našim malim poslušalcem. — TOREK, 17. 1.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Športni mozaik. Kulturna panorama. — SREDA, 18. 1.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 19. 1.: 14.15 Poročila, vreme, objave. S popevko okrog sveta (Saša Martelanc: River Kwai March). — PETEK, 20. 1.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Za smeh in dobro voljo: „Kako so Zaplančarji tatu lovili“. Beremo za vas — 30. (J. Jurčič: Deseti brat). — SOBOTA, 21. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca. 18.00 Potrkan ples.

PEČI in štedilnike

znamke Tirolia v najboljši kvaliteti in največji izbiri!

PODJUNSKA TRGOVSKA DRUŽBA

BRATJE RUTAR & Co.

DOBRLA VES — EBERNDORF
A 9141 Tel 04236-281

Televizija Ljubljana

PETEK, 13. januarja: 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 15.15 Osnove splošne izobrazbe — ponovitev — 16.00 Slalom za ženske — Grindelwald — 17.05 Poročila — 17.10 Mladinska igra: Dedek Mráz — predstava SLG Celje — 17.55 TV obzornik — 18.15 Filmski pregled — 18.45 „Mlin na Padu“ — peto nadaljevanje — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Cikcak — 20.35 Celovečerni film — 22.00 Poročila.

SOBOTA, 14. januarja: 15.40 Smuk za moške — Wengen — 17.10 Poročila — 17.15 Polomljene igrače — lutkovna oddaja iz serije „Drežek in trije Marsovčki“ — 17.35 Kje je, kaj je? — oddaja za izobraževanje — 17.55 TV obzornik — 18.15 Vsaka sobota — 18.30 Oživele kronike: Maribor — 19.15 Popularna baletna oddaja — 19.40 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Humoreska Vase Popoviča — 21.30 Serijski film — 22.20 Tuja zabavno glasbena oddaja — 23.00 Poročila.

Nadaljnega programa nismo prejeli. Cenjene bralce prosimo, da nam oprostite!

V dolgih zimskih večerih Vam bo najboljše razvedrilo **TELEVIZIJSKI IN RADIJSKI APARAT**

od domače tvrdke

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves
Telefon: 042 3-7-246

Zelo ugodni plačilni obroki!